

A 4-7 INOVAČNÍ VOUCHERY:

PODPORA SPOLUPRÁCE MSP S VÝZKUMNÝMI ORGANIZACEMI

17. března 2013

Autor:

David Marek (marek@tc.cz)

Tato zpráva byla vypracována v rámci veřejné zakázky Úřadu vlády „Analýzy a podklady pro realizaci a aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací“.

Shrnutí

Tato studie, vypracovaná v rámci veřejné zakázky Úřadu vlády Analýzy a podklady pro realizaci a aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací (NP VaVaI), je zaměřena na vyhodnocení podmínek pro podporu spolupráce malých a středních podniků (MSP) se znalostními institucemi formou inovačních voucherů.

Řešené opatření NP VaVaI ukládá Technologické agentuře ČR (TA ČR) vyhlásit národní program inovačních voucherů pro MSP, které budou určeny na úhradu nákladů pořízení externích znalostí spojených s inovací produktu nebo služby.

Filozofie podniků v dnešní době je více nakloněna menším a krátkodobějším projektům, které vyústí v drobné inovace reagující na poptávku uživatelů/klientů a pomáhající udržet konkurenceschopnost. Inovace jsou vždy spojené s inherentním rizikem neúspěchu. Vouchery snižují bariéry spolupráce podniků a znalostními institucemi a poskytují finanční i logistickou podporu (zprostředkování kontaktů) při pořízení externích znalostí.

Inovační vouchery by měly primárně

- iniciovat vytvoření nových spoluprací prostřednictvím snížení transakčních nákladů spojených se zahájením spolupráce;
- přispět k vzájemnému porozumění podnikatelů a výzkumníků, zejména velmi odlišnému kontextu cílů a podmínek vzájemné spolupráce;
- zvýšit poptávku uvnitř výzkumných institucí po větší připravenosti (funkčnosti) interních procedur a pravidel týkajících se spolupráce výzkumníků s podniky.

Podpora inovačních voucherů v Česku je oblastí, ve které dochází během 16 měsíců uplynulých od vypracování první studie (viz Žížalová, Vanžura 2011) k drobným změnám, k výraznému posunu na národní úrovni však nedošlo. Instituce, které by měly odpovídat za realizaci dotčených opatření NP VaVaI (TA ČR) a Národní inovační strategie (MŠMT) v přípravě národního programu inovačních voucherů nepodnikly žádné viditelné kroky. Legislativa, primárně zákon 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, vývoje a inovací a související předpisy rovněž nedoznaly změn, které by vyjasnily jejich pozici při implementaci inovačních voucherů.

Doporučení pro přípravu podpory inovačních voucherů na národní úrovni se rozchází s rozšířeným zněním opatření NP VaVaI. Jak bylo uvedeno i v dřívější studii k tomuto opatření, jako vhodnější se při současných podmínkách jeví scénář, který by spojoval výhody implementace voucherů na národní i regionální úrovni. Základem je podpora, která jde mimo stávající rozpočtovou kapitolu na výzkum a vývoj (VaV), respektive činnosti upravené zákonem 130/2002 Sb. tak, aby bylo dosaženo efektu jednoduché, rychlé a flexibilní podpory. Projekt inovačních voucherů by byl vyhlášen na národní úrovni, příjemci by byly jednotlivé kraje, které by podporu dále rozdělovaly konečným uživatelům – podnikům. Při využití strukturálních fondů EU by bylo třeba koordinovaně vyhlásit obdobné schéma pro hlavní město Prahu. Základní podmínky podpory by musely být shodné pro všechny regiony, část podmínek by však mohla být „ušita na míru“ kontextu příslušnému regionálnímu prostředí.

Při rozhodování o vzniku programu inovačních voucherů na národní úrovni je třeba primárně vyhodnotit jeho pozici mezi dalšími (stávajícími i připravovanými) opatřeními, aby nedocházelo k překryvům a nebyla snižována adicionalita této formy podpory. Vouchery musí být proto integrovány v systému dalších proinovačních nástrojů, které umožní podporu i dalších stádií rozvoje podnikání.

Možnosti nastavení dílčích parametrů jsou detailně popsány v závěrečné kapitole - nabízí se kombinování voucherů s existujícími sektorovými iniciativami nebo podpora mezinárodních projektů, která by vedle transferu znalostí rozšiřovala také internacionalizační aktivity malých a středních podniků.

Obsah

Shrnutí	3
Obsah.....	4
Seznam zkratk.....	4
Seznam tabulek.....	5
Seznam obrázků.....	5
1 Úvodem	6
2 Charakteristika inovačních voucherů	7
2.1 Podstata a cíle	7
2.2 Implementace.....	10
2.3 Faktory úspěšnosti a rizika	11
2.4 Evaluce.....	12
3 Zahraniční praxe.....	13
3.1 Dílčí inspirace.....	13
3.2 Alternativy	17
4 Inovační vouchery v Česku	22
4.1 Brno (Jihomoravský kraj)	22
4.2 Moravskoslezský kraj	26
4.3 Královehradecký kraj	27
4.4 Liberecký kraj	28
4.5 Karlovarský kraj	29
4.6 Zlínský kraj	29
4.7 Olomoucký kraj	31
4.8 Plzeň (Plzeňský kraj)	31
4.9 Praha	32
4.10 Kraj vysočina	33
5 Závěry a doporučení	34
6 Použité zdroje.....	37

Seznam zkratk

AV ČR	Akademie věd České republiky
ČR	Česká republika
ERDF	European Regional Development Fund
EU	Evropská unie
JIC	Jihomoravské inovační centrum
MSP	Malé a střední podniky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NP VaVaI	Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 – 2015
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
RIF	Regionální inovační fond
RPRG	Rozvojové projekty Praha
TA ČR	Technologická agentura České republiky
VaV	Výzkum a vývoj
VaVaI	Výzkum, vývoj a inovace

Seznam tabulek

T 1: JIC inovační vouchery	24
T 2: Inovační vouchery v Moravskoslezském kraji	27
T 3: Inovační vouchery v Královéhradeckém kraji	28
T 4: Inovační vouchery v Libereckém kraji	28
T 5: Inovační vouchery v Karlovarském kraji	29
T 6: Inovační vouchery ve Zlínském kraji	31
T 7: Inovační vouchery v Olomouckém kraji	31
T 8: Plzeňské podnikatelské vouchery	32
T 9: Inovační vouchery v Praze	33

Seznam obrázků

O 1: Příklady forem podpory VaVaI spolupráce podle jejich komplexity a povahy intervence	8
O 2: Postavení voucherů v systému na podporu inovací	9
O 3: Proces implementace inovačního voucheru	10
O 4: Aspekty uvažované při přípravě inovačních voucherů	11
O 5: Příklady využití zelených voucherů ve stavebnictví	21
O 6: Časový harmonogram implementace voucherů v jednotlivých regionech	23
O 7: Příklady využití zelených voucherů ve stavebnictví	25
O 8: Ekonomické efekty JIC inovačních voucherů	26

1 Úvodem

Spolupráce mezi podniky a akademickou sférou je jedním ze základních kamenů funkčních inovačních systémů - regionálních i národního. Řada analytických dokumentů ale poukazuje na přetrvávající nedostatky v komunikaci mezi oběma sférami a z ní plynoucí slabou motivaci pro vzájemnou spolupráci. Tento fakt se odráží také v Národní politice výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 - 2015 (NP VaVaI), která ve svém opatření A 4-7 doporučuje „Podporovat spolupráci MSP s výzkumnými organizacemi poskytováním poukázek (voucherů) na realizaci společného VaVaI“.

NP VaVaI se při popisu opatření soustředí na národní úroveň a navrhuje Technologické agentuře ČR (TA ČR) vyhlásit program inovačních voucherů pro malé a střední podniky (MSP), které budou určeny na úhradu nákladů spojených s inovací produktu nebo služby. Poukázky mají být uplatnitelné u výzkumných organizací a umožnit MSP jednoduchým a rychlým způsobem navázat kontakt s těmito organizacemi a realizovat zakázku menšího rozsahu, zaměřenou na získání externího know-how. Před implementací tohoto programu, který má být administrativně nenáročný pro uživatele i poskytovatele veřejné podpory, musí být posouzeny předpoklady a možnosti nastavení takového programu.

Za tímto účelem byla již v listopadu 2011 připravena Technologickým centrem AV ČR studie hodnotící možnosti podpory spolupráce MSP s výzkumnými organizacemi poskytováním inovačních voucherů (Žížalová, Vanžura 2011).

Tento text navazuje na uvedenou studii, rozšiřuje analýzu zahraničních praxí o vybrané prvky, které by se mohly stát inspirací pro nastavení národního programu podpory inovačních voucherů v Česku, s odstupem 16 měsíců hodnotí implementaci individuálních schémat podpory na regionální úrovni v osmi krajích a městech Česka.

Struktura studie odpovídá výše popsaným bodům. Po úvodním nastínění kontextu studie pokračuje charakteristikou inovačních voucherů jako nástroje podpory spolupráce MSP a znalostních institucí, shrnuje příklady zahraničních přístupů a popisuje výsledky realizace regionálních inovačních voucherů v Česku. Závěr studie je tvořen doporučeními pro zefektivnění současné podpory znalostní spolupráce.

2 Charakteristika inovačních voucherů

2.1 Podstata a cíle

Inovační vouchery usnadňují MSP přístup k znalostním institucím a dávají možnost **využít externí znalosti pro inovační aktivity** - část MSP postrádá dostatečnou technickou a obchodní odbornost, která by jim dovolila realizovat jejich inovativní nápady. Současně představuje systém voucherů impuls pro znalostní instituce, aby spolupracovaly s MSP, přestože ony samy mohou preferovat vazby na velké společnosti nebo naopak spolupráci s aplikační sférou zcela opomíjet. Cílem voucherů je **posílit vazby mezi (veřejnými) znalostními institucemi a MSP** a v dlouhodobém horizontu přispět k posunu inovační kultury v podnikatelské komunitě a překonání tradičních rozdílů v mentalitě na obou stranách – mnohé MSP vnímají veřejný výzkum jako příliš abstraktní a nevyhovující jejich potřebám, proto váhají s investováním do takové spolupráce (Fraunhofer ISI 2012).

Rostoucí důležitost uživateli hnaných inovací vytváří přirozený tlak na podniky, které jsou nejbližší koncovým zákazníkům, aby posilovaly své inovační kapacity a dokázaly na poptávku zákazníků efektivně odpovědět. Jedná se většinou o **drobná vylepšení a přizpůsobování produktům konkrétnímu segmentu klientů**. MSP mohou mít kreativní nápady, avšak nedostatek technické expertízy a manažerských dovedností ztěžuje transformaci myšlenek obchodovatelné produkty a služby. Pouze malý podíl MSP využívá pro zvýšení své konkurenceschopnosti podpůrná schémata, jež jsou obvykle spojena s komplikovanou administrativou a časovým prodloužením (Technopolis 2010). Kapacity pro zaměstnání specialistů zůstávají omezené, pořízení externích znalostí je flexibilnější.

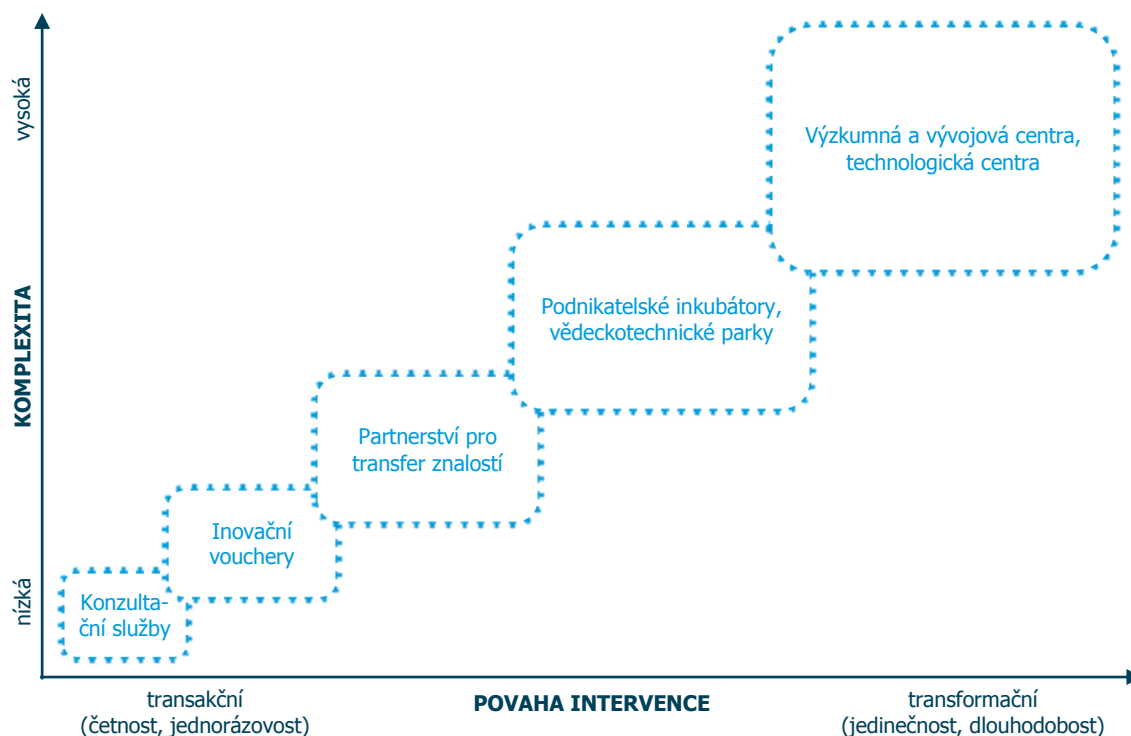
Inovační vouchery se poprvé objevily v roce 1998 v Nizozemsku, a to na regionální úrovni v provincii Limburg. Širší popularitu však získalo až v posledních letech – v roce 2006 fungovaly v Evropě pouze tři tyto nástroje (EC 2011a). V současné době jsou **inovační vouchery velmi rozšířenou formou podpory, v různých obměnách jsou využívány na regionální i národní úrovni** minimálně ve 14 zemích Evropy¹. Jejich oblíbenost vychází nejenom z jednoduchosti a flexibility nástroje, ale rovněž jeho schopnosti vnést inovační proces i do podniků zakládajících si dříve výlučně na tradičních faktorech konkurenceschopnosti (Technopolis 2010). Přes svou jednoduchost poskytuje značnou variabilitu pro nastavení konkrétních podmínek. Většina schémat nabízí přístup k technickým znalostem a podnikatelsko-konzultačním službám čistě na základě splnění formálních kritérií.

Vouchery představují příhodnou **iniciační formu podpory** a cestu ke sladění znalostní poptávky s nabídkou. Jedná se o formu grantu, jehož podstatu tvoří určité množství peněz poskytnutých příjemci, případně doplněné jeho vlastními zdroji, které musí být využito v souladu s podmínkami. V závislosti na cílech a nastavení parametrů lze vouchery zařadit jak mezi nástroje stimulační strany nabídky (*supply-side*), obvykle vývoj nových technologických řešení místními podniky, tak do skupiny nástrojů vytvářejících trh a posilujících poptávku po znalostech produkovaných místními výzkumnými organizacemi (*demand-side*).

Úspěšné opatření na podporu spolupráce nemusí nutně vnášet výrazné změny do inovačního systému (být transformativní). Důležitá je adicionalita opatření a udržitelnost jeho výsledků nebo dopadů. Stabilita a předvídatelnost prostředí představuje podmínku pro koncepční rozvoj neohledně na povahu aktivit. Inovační vouchery jsou příkladem úzce zaměřeného nástroje na podporu spolupráce výzkumné a aplikační sféry, který **díky relativně nízkému objemu finančních prostředků připadajících na jeden projekt a krátké době realizace umožňuje podpořit větší množství žadatelů** (aplikační proces nemusí být proto příliš selektivní a komplikovaný). Rámcové zařazení voucherů mezi další formy podpory inovační spolupráce na základě její complexity a povahy intervence ukazuje obrázek 1.

¹ <http://erawatch.jrc.ec.europa.eu/erawatch/opencms/search/advance-search.html?query=voucher&tab=template>

O 1: Příklady forem podpory VaVaI spolupráce podle jejich komplexity a povahy intervence

Pozn.: velikost obrazce naznačuje objem výdajů na dané iniciativy, vysvětlení v textu
Zdroj: upraveno dle EC 2011b

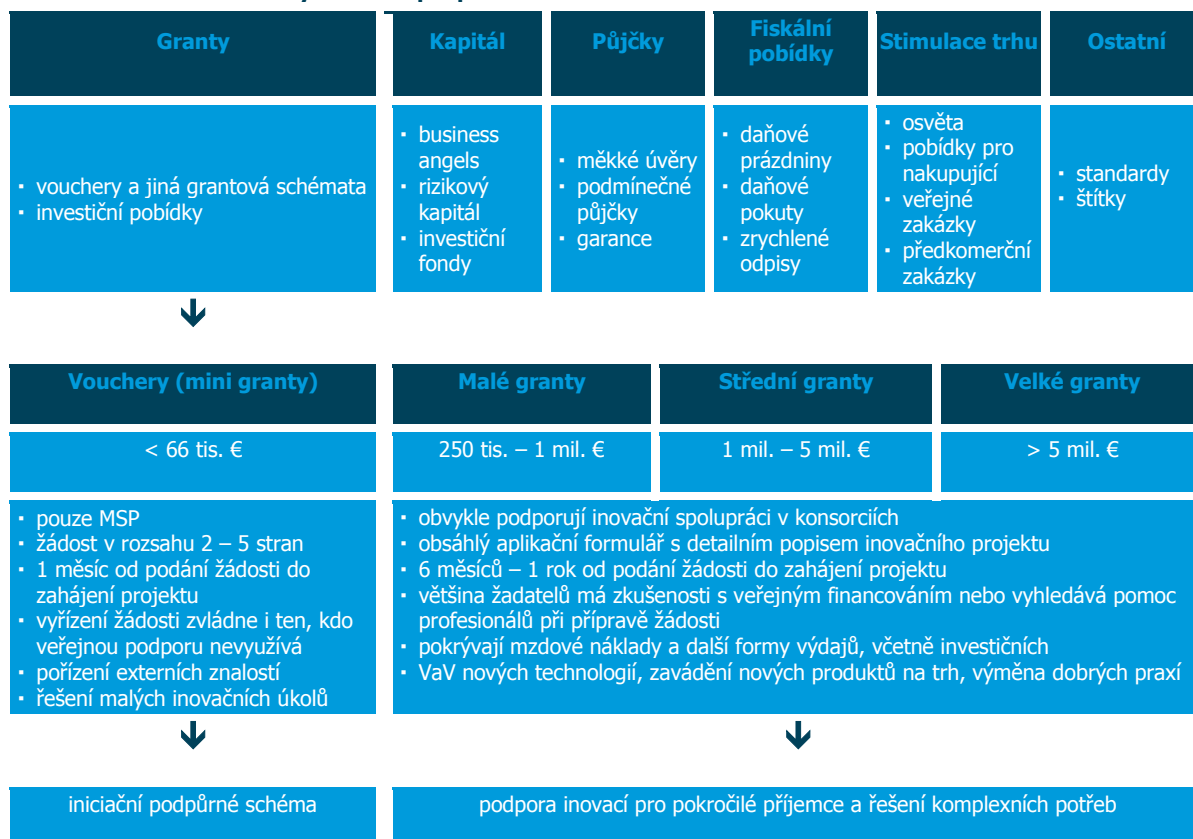
Inovační vouchery by měly být zaváděny jako specifický nástroj s **jasně vymezenou pozicí v systému finanční podpory inovací** (obr. 2). Představují přizpůsobivý nástroj, který může být snadno využitý jako doplněk existujících iniciativ. Fungují nejlépe, pokud jsou začleněny do širšího systému podpůrných opatření sahajících od aktivit s obecným dosahem po individuální expertní vedení. **Provázání s komplementárními iniciativami** vyvolává pákový efekt investic a zároveň zajišťuje prostor, v němž mohou být vouchery propagovány a distribuovány.

Hlavní odlišnosti voucherů od standardních grantů spočívají v následujících faktorech (EC 2011a):

- Vouchery slouží pro přístup k externím znalostem, financují náklady externích expertů a posilují vazby podniku a poskytovatele znalostí.
- Nesmí být využity pro financování vlastních inovačních aktivit jako nákladů na zaměstnance, investic do zařízení nebo softwaru přímo u příjemce.
- Voucher představuje rychlejší a administrativně méně náročné řešení v porovnání granty, neboť nižší je i objem přidělené podpory. Nástroj je tak ideální pro zprostředkování prvního kontaktu mezi oběma stranami.

O 2: Postavení voucherů v systému na podporu inovací

Zdroj: upraveno dle EC 2011c

Přes relativně krátkou historii voucherů lze rozlišit první generaci voucherů, která podporuje spolupráci MSP a výzkumných organizací, a pozdější rozšíření záběru voucherů zejména o specializované podnikatelské konzultační služby (Technopolis 2010). Předmětem financování může být řešení čistě výzkumných úkolů (*R&D voucher*), optimalizace procesu zavedení inovace (*business voucher*) nebo získání úzce specifického know-how (*audit voucher*). **Velikost voucheru obvykle omezuje rozsah pořízených znalostí na dílčí řešení** (EC 2011a). Většina voucherů požaduje příspěvek ze strany příjemce, ten může mít formu pracovního zapojení (bez finančních výdajů) nebo finanční spoluúčasti při pořízení externích znalostí.

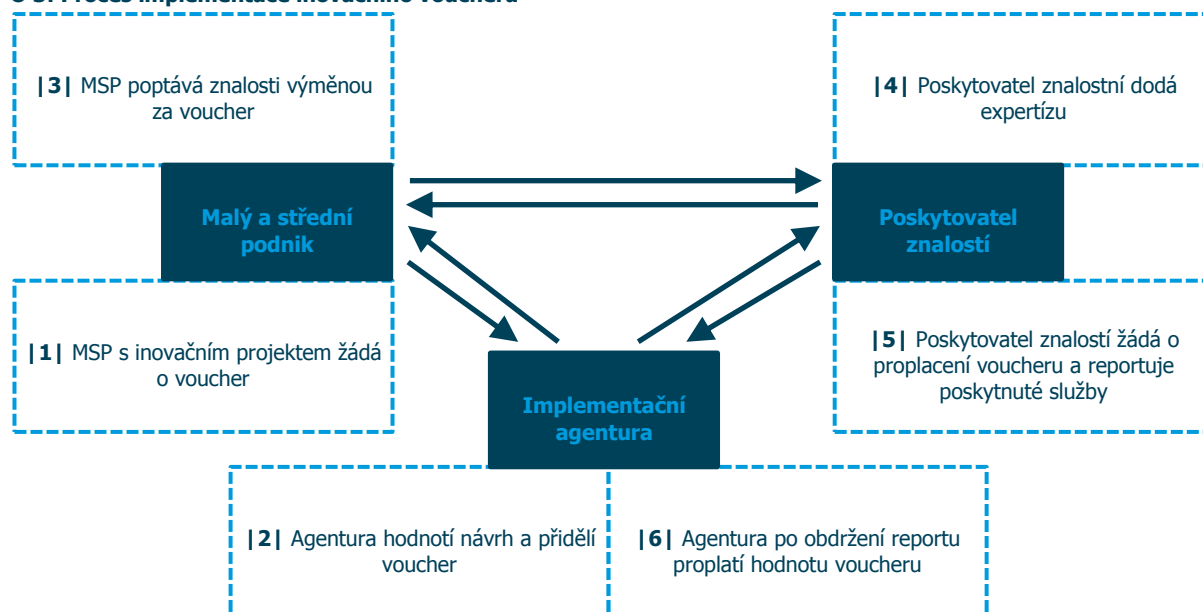
Vouchery se **častěji uplatňují na regionální úrovni**, kde je vzhledem k obecně vyšší tendenci spolupracovat snazší nové vazby iniciovat. Slabina regionálního omezení voucherů se ale plně projeví, pokud místní znalostní instituce nedokáží nabídnout řešení praktických otázek a aplikovatelné výstupy, nebo pokud charakter aktivit lokálních MSP nedává příliš prostoru pro inovační řešení (tradiční sektory, nízká přidaná hodnota). V takovém případě ani větší počet nabídnutých voucherů nemusí vyvolat změnu v povaze vztahů mezi výzkumnou a aplikační sférou. Vouchery jsou tedy nástrojem, který může dodat impuls latentnímu zájmu o spolupráci a rozhýbat inovační systém, svým charakterem (iniciační role, omezený transformační efekt) se ale **nehodí pro vysoce rozvinuté regiony ani regiony s velmi nízkým inovačním potenciálem** (Fraunhofer ISI 2012).

2.2 Implementace

Jednotlivá schémata inovačních voucherů se mohou v detailech lišit, jeden z možných postupů implementace ukazuje obrázek 3:

- Nabídka voucherů je široce prezentovaná prostřednictvím různých komunikačních kanálů, zejména prostřednictvím odborných sdružení, hospodářské komory apod. (*network-based marketing*).
- MSP jsou vyzvány k podávání žádostí. Aplikační proces a administraci programu je třeba udeřovat co nejjednodušší. Žádost obsahuje v zásadě jen formální kvalifikační kritéria a stručný popis projektu. Ten by měl být založen na řešení praktického problému.
- Následně jsou vybrány podpořené projekty – buď na základě hodnocení, nebo losováním.
- MSP formuluje otázky a zadá řešení poskytovateli znalostí.
- Řešení projektu 6 – 12 měsíců trvá a je zakončeno reportem a proplacením voucheru.

O 3: Proces implementace inovačního voucheru

Pozn.: jedna z možných alternativ
Zdroj: upraveno dle EC 2011a

Design úspěšného podpůrného schématu vyžaduje důkladnou přípravu, do které by měli být zapojeni aktéři z dotčených skupin a případně i experti se zkušenostmi s touto formou podpory. **Základní otázky**, které implementační orgán musí zvážit lze shrnout takto:

- různé typy voucherů – malé pro konzultační služby, větší pro produktové a procesní inovace;
- způsob financování a míra spoluúčasti – na jedné straně může dojít k vyloučení firem, které nejsou ochotné investovat zdroje do inovací, na druhou stranu může dojít ke snížení efektivity alokovaných prostředků (*deadweight losses*), neboť druhý typ příjemců by do inovací investoval i bez veřejné podpory;
- omezení poskytovatelů, způsob propojení MSP a znalostních institucí;
- vymezení způsobilých nákladů – inovační vouchery se prvotně soustředily na úzce definované technické inovace, portfolio poskytovaných služeb může být však zahrnovat i netechnické inovace a různé formy poradenství.

O 4: Aspekty uvažované při přípravě inovačních voucherů

Zdroj: upraveno dle EC 2011a

Vouchery tedy tvoří **variantní schéma vystavené na společném jádru**. Tím jsou zejména

- aplikační proces - typicky dvou až pětistránková žádost, zrychlený výběr příjemců;
- implementační agentura - regionální nebo národní orgán podporující inovace v podnicích;
- poskytovatel služeb - (většinou veřejné) znalostní instituce;
- způsobilé výdaje - externí služby v oblasti VaV, technologické služby, inovační management, podnikové poradenství;
- finanční objem - projekty v řádu jednotek tis. Eur, nejčastěji 3 – 5 tis. Eur bez spolufinancování, 8 – 13 tis. v případě spolufinancování.

2.3 Faktory úspěšnosti a rizika

Deklarace² přijatá na jednání zástupců Evropské komise v Rize v září 2010 poskytuje návod pro design programů inovačních voucherů ve snaze maximálně využít potenciál této formy podpory. Navrhuje, aby inovační vouchery byly implementovány **na všech úrovních a využívaly plně princip subsidiarity** s důrazem na efektivní koordinaci mezi lokálními a národními schématy. Efekty inovačních voucherů by měly být **podrobovány pravidelnému hodnocení**. Indikátory musí být voleny s ohledem na rozsah a hlavní cíle podpory.

² http://www.europe-innova.eu/c/document_library/get_file?folderId=132988&name=DLFE-9801.pdf

Obecně platí, že rozhodující pro atraktivitu schématu jsou

- jednoduchost a lehkost;
- efektivní propagace;
- závazek veřejných organizací, že budou aktivními partnery - manifestují svůj zájem;
- jasné představy firem, jak voucher použít, tvořící jádro žádosti;
- efektivní zprostředkování a propojení voucherů s dalšími podpůrnými iniciativami na národní nebo regionální úrovni.

Jedním ze zdůrazňovaných **omezení jsou krátkodobé efekty**. Nejvážnější obavy panují nad tím, že vouchery podporují pouze jednorázovou spolupráci a nechávají nezměněné dlouhodobé přístupy. Není ale jasné, do jaké míry se na tom podílí charakter inovačních aktivit malých firem, který mají tendenci být spíše sporadické. Efekty voucherů by v takovém případě mohly být měřeny až s dlouhým odstupem. Další problémem se může stát **technologické uzamčení** (lock-in) - pokud schéma zprostředkovává znalosti ze stejné země nebo dokonce regionu, je možnost MSP nalézt efektivní řešení jejich technických problémů limitovaná.

Identifikovaná rizika pak mohou souviset s **nízkým zájmem potenciálních žadatelů** nebo nevhodně nastavenými pravidly (Technopolis 2010). Přestože participující MSP jsou většinou spokojeni s přínosy voucherů, jejich zájem může být zpočátku slabý, jak ukazují zahraniční zkušenosti. Rovněž povědomí o rozsahu služeb, které jsou oprávněni čerpat, nebývá dostatečné. Inherentní riziko voucherů spočívá v **nevhodném vyvážení volnosti pravidel pro jejich udělení a velikosti finanční alokace**. Kombinace větších grantů a nepřesně definovaných podmínek může vést k nevhodnému směřování veřejných prostředků. Naopak striktní hodnocení způsobilosti žadatele může výrazně omezit zájem o tuto formu podpory.

2.4 Evaluace

Dopady inovačních voucherů mohou být hodnoceny prostřednictvím ex-post průzkumů směřovaných na krátko a dlouhodobé chování příjemců. Především **dva typy adicionality jsou důležité – adicionalita výstupů a změna chování**. Nejvhodnější formou hodnocení efektivity je **použití kontrolního vzorku**. Ten lze snadno získat v případě, že se všichni žadatelé o voucher zavázali poskytnout informace pro účely pozdější evaluace. Pokud jsou příjemci vybíráni losováním, náhodným výběrem vzniknou dvě skupiny podniků pro porovnání efektů programu.

Dosud **omezené evaluační studie** ukazují vysokou adicionalitu nástroje, přesto je dopad na dlouhodobou spolupráci aplikační a výzkumné sféry omezený. Inovační vouchery jsou příliš malé na to, aby dokázaly změnit zažitá postoje jedné nebo druhé strany.

Evaluace inovačních voucherů provedená v Nizozemsku³ ukazuje možná pozitiva a negativa z různých pohledů:

- perspektiva podniků - poptávkou řízený systém, jednoduchá administrativa vs. rozdílná hodnota peněz (různé cenové nabídky institucí);
- perspektiva znalostních institucí - obeznámení se s inovačními projekty MSP, nastavení interních procedur pro spolupráci s podniky vs. obtíže při formulaci vhodných výzkumných otázek;
- perspektiva implementační agentury - noví klienty (50 – 70 % žadatelů) vs. nepředvídatelné vlny žádostí.

Podrobněji jsou výsledky evaluací popsány u konkrétních případů zahraničních praxí a u JIC inovačních voucherů, které jsou jediným schématem v Česku, které bylo podrobněji vyhodnoceno.

---

³ viz http://www.proinno-europe.eu/sites/default/files/Innovation_vouchers_help_to_bridge_the_gap.pdf

3 Zahraniční praxe

3.1 Dílčí inspirace

Irsko – Innovation Vouchers⁴

Agentura Enterprise Ireland přijímá tři typy žádosti o voucher:

- Standardní žádost - pro individuální malé podniky do 50 zaměstnanců, bez nutnosti specifikovat poskytovatele znalostí předem, voucher kryje 100 % nákladů - výzva otevřena pouze v avizovaném termínu (přibližně měsíc, zpravidla několikrát ročně).
- Zrychlená přihláška - pro individuální malé podniky, požadavek existence předběžné dohody s poskytovatelem znalostí (výběr z 38 akreditovaných) a vymezení poskytnutých služeb, voucher kryje 50 % nákladu, max. 5 tis. €, vhodné pro MSP, které již nejsou způsobilé pro čerpání standardního voucheru nebo je zásadní co nejdříve dostat inovaci na trh - žádosti přijímány průběžně, rozhodnutí doručeno do 10 dnů.
- Skupinová žádost - pro skupinu až 10 malých podniků, které chtějí spolupracovat s registrovaným poskytovatelem znalostí při řešení společné otázky, bez nutnosti specifikovat poskytovatele znalostí předem, voucher kryje 100 % nákladů - výzva otevřena pouze v avizovaném termínu, aktuálně pozastaveno.

Rozsah žádosti se u standardní a zrychlené žádosti neliší (krátký formulář, odesílaný elektronicky), skupinová žádost obsahuje iniciály všech zúčastněných podniků.

Implikace: Diferencovat aplikační proces, hloubku a délku posuzování žádosti dle míry podpory.

Irsko – Design Innovation Vouchers⁵

Inovační vouchery jsou v Irsku úspěšně využívány od roku 2007. Cílem pilotní iniciativy designových voucherů je dále přispět k vytváření vazeb mezi veřejnými znalostními institucemi a MSP v Irsku a ke změně přístupu byznys komunity k designu jako nástroji inovací. Mimo tematického vymezení a seznamu 14 akreditovaných poskytovatelů znalostí se podmínky designových voucherů neliší od standardního schématu.

Designové vouchery mohou být využity pro vytvoření nebo hodnocení designového řešení, které zlepší formu, funkci, použitelnost a design vedoucí k růstu přidané hodnoty a exportu produktu. Předmětem projektu musí být transfer znalostí v oblasti designu a obchodní značky společnosti, například design prototypu nebo specializovaný trénink pracující se znalostmi v oblasti průmyslového designu, ergonomie, tvorby uživatelského rozhraní, módy, spotřebního zboží a digitálních médií.

Velká Británie, Manchester - Creative Credits pilot⁶

Vouchery na nákup kreativních služeb v hodnotě až 4700 Eur byly zavedeny v Manchesteru a jeho městském regionu v roce 2009. Jedná se o business-to-business nástroj cílený na posílení inovačních aktivit MSP.

Kreativní vouchery se od dalších podpůrných schémat odlišují v několika směrech:

- Jedná se o jediné business-to-business vouchery v Británii. Předchozí vouchery se soustředily primárně na stimulaci jednosměrného transferu znalostí z výzkumných institucí k podnikům.
- Kreativní vouchery využívají online galerii pro marketing poskytovatelů kreativních služeb. Díky tomu je administrace schématu jednodušší a levnější.

---

⁴ <http://innovationvouchers.ie>

⁵ <https://innovationvouchers.ie/design>

⁶ http://www.nesta.org.uk/areas_of_work/creative_economy/past_projects_creative_economy/creative_credits

- Evaluace využívá mechanismu, kdy jsou vouchery náhodně rozdělovány způsobilým příjemcům. Sledovány jsou poté i žadatelé, kteří voucher neobdrželi. Ti vytváří kontrolní skupinu pro hodnocení adicionality programu.

O kreativní vouchery požádalo během prvního roku 670 podniků, což představuje celou osminu možných žadatelů. Rozděleno bylo 300 voucherů. Většina projektů se týkala webových stránek, následovaných marketingovými produkčními aktivitami. Podle interim hodnocení 8 z 10 voucherů zprostředkovalo kreativní služby, které by nebyly realizovány bez existence této podpory. Více než polovina poskytovatelů získala díky voucherům klienty z jiných odvětví, než běžně obsluhují. Kontrolní skupina navíc potvrdila silnou adicionalitu voucherů (prodeje krátkodobě vzrostly v objemu přibližně 4 tis. Eur na jeden voucher). Pro tři čtvrtiny klientů znamenaly vouchery impuls pro přípravu nových inovativních projektů.

Implikace: Rozšířit dosahu voucherů na business-to-business spolupráci. Tematicky vymezit vouchery a v perspektivních oborech tak rozšířit seznam způsobilých výdajů. Tomuto kroku musí předcházet identifikace potenciálně nosných oborů.

Dánsko - Knowledge voucher (Videnkupon)⁷

Žádost o znalostní voucher je možné v Dánsku podat dvěma způsoby:

- Pokud MSP není předem dohodnuta s některým z akreditovaných poskytovatelů znalostí, může podat předběžnou žádost o voucher. Po podmíněčném přidělení podpory má MSP tři měsíce, aby si vybrala partnera ze seznamu znalostních institucí a doplnila žádost – obě strany se společně připravují charakteristiku projektu o délce maximálně 2500 znaků, rozpočet pro jednotlivé aktivity a dohodu o vlastnictví výstupů projektu. Rozhodnutí je k dispozici do konce měsíce následujícího podání žádosti.
- Pokud je MSP předem dohodnuta s některým z akreditovaných poskytovatelů znalostí, mohou společně podat rovnou plnohodnotnou žádost a aplikační proces tak zkrátit.

Při výběru vhodné znalostní instituce jsou připraveny asistovat regionální rozvojové agentury a některé další organizace věnující se podpoře podnikání. MSP primárně vybírá ze seznamu předem akreditovaných znalostních institucí, může však zvolit i jinou, včetně zahraniční.

Způsob rozdělení finančních prostředků má spíše charakter společného projektu než poukázky na nákup služeb. Výše podpory je omezena horní hranicí 14 tis. Eur, minimálně 60 % rozpočtu projektu pak připadá na „spolufinancování“. Znalostní instituce může do ceny svých služeb zahrnout osobní náklady související s přípravou projektu. MSP může část (max. 50 %) prostředků na spolufinancování využít na pokrytí osobních nákladů svých zaměstnanců, kteří na projektu pracují.

Základem schématu je spolupráce mezi MSP a znalostní institucí, na obou stranách se však může zapojit více partnerů s tím, že všichni musí splnit kritéria podpory a na nákladech se spolupodílejí. Maximální výše podpory však zůstává na 14 tis. Eur, odpovědnost za realizaci projektu setrvává výhradně na hlavním příjemci grantu.

Další možné rozšíření již posouvá charakter podpory na úroveň větší kolaborativních projektů – max. výše podpory dosahuje 67 tis. Eur, odpovídá ale pouze 25 % hodnoty projektu. Podmínkou pro přidělení podpory je pak předchozí angažovanost dané znalostní instituce v řešení souvisejících otázek.

Implikace: Nastavit varianty aplikačního procesu pro různé stupně připravenosti žadatele a v odůvodněných případech při procesu asistovat. Umožnit podporu návazných projektů s vyšší mírou spolufinancování v případech, kdy započatá spolupráce má potenciál vyústit v radikálnější inovace.

⁷ <http://fivu.dk/forskning-og-innovation/tilskud-til-forskning-og-innovation/find-danske-tilskudsprogrammer/samspil-mellem-erhverv-og-videninstitution/videnkupon/videnkupon>

Belgie, Valonsko - Technology vouchers (Chèques Service Technologiques)⁸

Technologické vouchery mají podobu elektronické poukázky v jednotné nominální hodnotě 500 Eur. Vouchery může být financováno široké spektrum technologických služeb pořízených podniky ve Valonsku (testování, hodnocení životního cyklu produktu, analýza dlouhodobých dopadů). Zájemce o voucher kontaktuje jedno z 35 akreditovaných center ve francouzsky hovořící části Belgie, které vytvoří cenovou nabídku na poptávané služby. Jeden podnik může v kalendářním roce uplatnit maximálně 40 voucherů.

Valonský region společně s podílem Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) přispívá podniku na nákup voucheru až 75 % (45 % Valonsko, 30 % ERDF v rámci Regionálního operačního programu Valonsko). Míra spolufinancování a indikátory programu jsou nastavené zvlášť pro regiony pod cílem Konkurenceschopnost a Konvergence. Celkový objem veřejné podpory má v období 2007 - 2013 dosáhnout 12 mil. Eur, z toho 4,8 mil. Eur připadá na ERDF.

Litva - Inno-vouchers LT (Inočekiai LT)⁹

Opatření Inno-vouchers LT je součástí litevského Operačního programu pro ekonomický růst. Pilotní schéma bylo v Litvě implementováno již v letech 2010 a 2011, bylo shledáno úspěšným (dohromady bylo vydáno 172 voucherů) a v letech 2012 a 2013 má být mezi 350 voucherů rozděleno dalších 1,65 mil. Eur.

K dispozici jsou dva typy voucherů – první s maximální hodnotou cca 3 tis. Eur a 100% podporou, druhý o velikosti cca 6 tis. Eur a podporou ve výši 75 %. Časově omezené výzvy jsou vyhlašovány jednou ročně a jednotlivé návrhy jsou hodnoceny podle propracovaného systému kritérií s vyrozuměním do jednoho měsíce. Vedle splnění formálních podmínek jsou tak bodově hodnoceny např. podíl soukromých prostředků na rozpočtu projektu, soulad s národními strategickými dokumenty, intervenční logika a začlenění do podnikatelského plánu nebo předpoklady manažera k řádné implementaci projektu.

Implikace: Využití podpory ze strukturálních fondů zároveň pro regiony oprávněné čerpat podporu z EU v rámci cíle Konkurenceschopnost a Konvergence. Příklady nastavení podmínek podpory v nové členské zemi EU, propracovaných systém hodnotících kritérií.

Slovinsko – Innovation voucher (Inovacijski vavcer)¹⁰

Ve Slovinsku již od roku 2001 fungoval systém voucherů pro konzultace a trénink (Vavcersko svetovanje in usposabljanje). Poskytované služby měly pomoci nově vzniklým MSP etablovat se na trhu, u starších podniků byly služby směřovány na reorganizaci a modernizaci. Podmínkou přístupu k voucherům bylo interview s kvalifikovaným poradcem.

V roce 2005 došlo k úpravám schématu, jejichž součástí bylo spolufinancování z ERDF. Podmínky s ním spojené se však vedly k nárůstu administrativní náročnosti a komplikovanosti nástroje, což mělo za následek opětovný návrat k výhradnímu financování z prostředků státního rozpočtu od roku 2007.

Počínaje rokem 2009 došlo k diverzifikaci systému voucherů a vznikly tři podtypy.

- Inovační voucher snižuje MSP náklady na průmyslový VaV, jehož výsledkem je některá z forem ochrany duševního vlastnictví - patent, prototyp nebo ochranná známka. Pro rok 2011 byla celková alokace 1,5 mil. Eur rozdělena (dle principu *first come, first serve*) mezi 99 příjemců. Velikost projektu a míra spolufinancování se liší v závislosti na typu výsledku.
- Voucher na koučing pomáhá překonat problémy spojené se založením nového podniku, vstupem na nové trhy nebo získání externích finančních zdrojů. Financuje komplexní služby v oblasti

⁸ <http://www.ct.innovons.be>

⁹ <http://www.mita.lt/lt/inovacijos/inovaciniai-cekiai/priemone-inocekiai-lt>

¹⁰ <http://www.japti.si/index.php?t=razpisi&id=116>

podnikového poradenství, ty musí mít pravidelný charakter (min. jednou týdně po dobu jednoho roku), jejich cena nesmí překročit 15 tis. Eur při míře spolufinancování 50 %.

- Procesní voucher zpřístupňuje expertní služby oblasti zavádění nových interních procesů a související náklady na trénink zaměstnanců. Míra spolufinancování se liší v závislosti na charakteru poptávané služby - v případě tréninku zaměstnanců až 70 %, u expertních služeb do 50 %.

Zajímavým prvkem, který se objevuje u všech tří typů voucherů, je redukce míry podpory o 20 % v případě, že MSP byl v posledních třech letech příjemcem rizikového kapitálu v rámci mechanismu podporovaném z veřejných zdrojů. Snížení však nesmí překročit objem investovaného rizikového kapitálu. Tato klauzule v zadávací dokumentaci zajišťuje, aby na stejný projekt nebyla čerpána veřejná podpora prostřednictvím více mechanismů¹¹.

Implikace: Zúžení tematického zaměření voucherů pro cílenější podporu, ustoupení od financování programu ze strukturálních fondů ve snaze maximálně zjednodušit proces implementace, navázání na další formy financování podniků (rizikový kapitál) úpravou míry spolufinancování voucherů.

Rakousko - Innovation Voucher (Innovationsscheck)¹²

Rakouské MSP mohou po absolvování jednoduché aplikační procedury získat od Agentury na podporu výzkumu až 5 tis. Eur na pořízení externího VaV (100% podpora), analýzy proveditelnosti nebo znalostí pro inovační projekty. MSP si může najít partnera i mezi zahraničními univerzitami a VaV institucemi. Iniciativa je otevřená pro všechny MSP, které v posledních pěti letech nespolupracovaly s vybraným poskytovatelem znalostí nebo nečerpaly veřejnou podporu nad určitou hranicí.

Program byl zahájen již v roce 2007, prošel tedy již interim hodnocením. Jeho závěry potvrdily vysokou míru spokojenosti s ohledem na nové kontakty, transfer znalostí a podporu inovací. Téměř 80 % MSP, které získaly inovační voucher, nečerpalo předtím žádnou formu veřejné podpory. Tento podíl navíc v průběhu let neklesal. Na druhou stranu ale analýzy zjistily, že opravdu neinovativní MSP mohou být tímto nástrojem s větší pravděpodobností přivedeny k změně chování - vouchery tedy spíše VaVaI aktivity posilují, než budují od nuly. Vouchery zprostředkované kontakty jsou udržovány, většinou ale spíše na neformální úrovni a nejsou impulzem pro společné projekty. Ani zapojení příjemců voucherů do dalších nástrojů podpory není příliš významné (41 % z toho většina opakovaně žádá o voucher).

V roce 2011 došlo k rozšíření nabídky voucherů o Inovační voucher PLUS. Rámec implementace je prakticky totožný. Hlavním rozdílem je maximální velikost projektu - ta může dosahovat až 12,5 tis. Eur, podmínkou je ale 20 % spolufinancování ze strany MSP. Pro rok 2011 byl na podporu formou voucherů k dispozici rozpočet 3,1 mil. Eur, přičemž tato částka se dle zájmu rozděluje mezi standardní vouchery a vouchery PLUS.

Při implementaci programu hrají důležitou roli výzkumné instituce. Ověřují, že poptávka MSP odpovídá vymezení programu a tedy jestli je projekt způsobilý k financování. Implementující agentura posuzuje jednotlivé vouchery pouze ex post, před proplacením, když obdrží dokumentaci od výzkumné instituce. Voucher je proplacen pouze tehdy, pokud obsah dokumentace odpovídá požadavkům programu. Implementující agentura ale vedle formální stránky posuzuje, jestli cena odpovídá obsahu poskytnuté služby (*price-performance ratio*). V případě nesouladu pak přistupuje k redukování vyplacené částky. Pro výzkumné instituce tedy každý voucher představuje inherentní tlak na kvalitu/cenu poskytovaných služeb. Problémy mohou rovněž nastat při změně ceny již poskytnutých služeb ze strany implementační agentury (*full cost accounting*).

Implikace: Rozšiřující nástroj pro obsáhlejší spolupráci a možnosti návazné podpory pro příjemce první generace voucherů. Úloha znalostních institucí jako garanta kvality služeb, které jsou předmětem voucheru.

¹¹ vloženému rizikovému kapitálu je věnován jeden bod žádosti; nevztahuje se na kapitál investovaný z čistě soukromých zdrojů

¹² <http://www.ffg.at/innovationsscheck>; <http://www.ffg.at/innovationsscheck10000>

3.2 Alternativy

Internacionalizační vouchery

V rámci iniciativy, která identifikovala vhodné nástroje na podporu internacionalizace MSP, byly posuzovány i možnosti inovačních voucherů¹³. V případě voucherů s mezinárodním přesahem podniky mohou získat kompetence nebo realizovat společné projekty s poskytovateli z jiné země. V takovém případě je přínos voucheru dvojitý – v oblasti inovací a v oblasti internacionalizace. Internacionalizační vouchery dovolí MSP využít příležitosti v zahraničí, zejména v oblastech, v nichž v domovské zemi není k dispozici dostatečná odbornost.

Kvoucher¹⁴

Ideou, která v roce 2009 stála za vznikem evropského projektu znalostních voucherů, bylo, že spolupráce by neměla být omezena hranicemi a MSP by měly mít k dispozici nejlepší dostupné know-how. Projektu financovaného ze 7. rámcového programu se zúčastnily vybrané regiony ze sedmi zemí EU. Předpokladem pro takové schéma bylo vytvoření výchozí metodologie a implementačních mechanismů, které bude možné adoptovat ve specifických prostředích. Hlavním cílem projektu bylo zdokonalení transferu znalostí a implementace výzkumných výsledků do praxe prostřednictvím zavedení přeshraničního systému voucherů, přesněji vytvořením jednotné metodologie na srovnání existujících nástrojů a přenos dobrých praxí.

Aplikační proces začínal kontaktem brokera (zprostředkovatele znalostí), který vytvářel regionální síť (doporučení vhodných služeb) a předával kontakty napříč sektory. Všichni zprostředkovatelé byli pak propojeni v meziregionální síti. Jako podpůrný nástroj byla vytvořena jednotná databáze partnerů pro spolupráci. Financování bylo založeno na podmínkách jednotlivých regionů a jejich, již existujících schématach, což znamenalo, že podmínky pro žadatele nebyly úplně totožné. Vedle samotného voucheru v hodnotě 15 tis. Eur (s 50 % mírou kofinancování) mohl žadatel čerpat až 2 500 Eur na cestovní náklady a překladatelské služby.

V pilotní fázi projektu měl každý z partnerů k dispozici tři vouchery. Vedle získání nejlepšího dostupného know-how bylo přínosem projektu i uvedení báze pro spolupráci a díky příspěvku na cestovní náklady i aktivnější networking. Za slabou stránku lze označit především neúplnou standardizaci schémat v partnerských regionech.

FASILIS (Facility Sharing in Life Sciences)

Tento mezinárodní projekt pomáhá MSP ve zdravotnictví a návazných oborech v přístupu ke znalostním institucím v šesti příbuzných klastrech. Nabízeny jsou regionální kontaktní body pro individuální konzultační služby, katalog participujících zařízení a systém voucherů stimulující mezinárodní inovační aktivity. FASILIS voucher v hodnotě 6 tis. Eur (kryjící 100 % nákladů) může být použitý k nákupu služeb od jednoho z partnerů, například k využití špičkových laboratoří nebo testování prototypů. Každý zapojený region má k dispozici 15 voucherů, spolufinancování příjemcem není požadováno, pokud cena služeb nepřesáhne daný limit.

FASILIS se stal základem pro řadu návazných projektů individuální spolupráce. Díky němu mohly MSP pracovat se špičkovým vybavením a dále rozšířit nabízené kompetence. Pomáhá také snižovat bariéry mezi soukromými firmami a veřejnými poskytovateli zdravotní péče, díky kontaktním bodům nabízí rychlé konzultační služby. Jako nedostatek bylo shledáno nepokrytí cestovních nákladů, které snižoval atraktivitu vzdálenějších zařízení, a nedostatečné propagace nástroje.

¹³ http://www.toolsofscience.eu/converis-tos-eu/images/client/upload/VSR_FINAL_120904.pdf

¹⁴ <http://www.kvoucher.eu/8/about-kvoucher.html>

CENTROPE_TT voucher

Zástupci měst a regionů z hraničního čtyřúhelníku Rakouska, Česka, Maďarska a Slovenska se v září 2003 dohodli na zřízení regionu CENTROPE a vypracování rámce pro spolupráci. V rámci projektu Interreg IIIA byly položeny nezbytné základy pro vytvoření prosperujícího evropského regionu, kde se k dynamickému rozvoji využívají stávající silné stránky hospodářství i pestrosti jazyků a kultur. CENTROPE vyvíjí mnohostranný kooperační rámec pro součinnost mezi regiony a obcemi, obchodními podniky a společenskými institucemi.

Projekt CENTROPE_TT¹⁵ sdružuje mezinárodní experty z oblasti transferu technologií a podpory inovací. Patnáct institucí (z Česka Jihomoravské inovační centrum a Vysoké učení technické), které jsou partnery projektu, zavádí nástroje pro stimulaci přeshraničního transferu technologií mezi podniky a univerzitami v celkové hodnotě 2 mil. Eur.

Firmy se sídlem v některém z partnerských regionů (Jihomoravský kraj, Dolní Rakousy, Burgenland, Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Západní Zadunají), které mají zájem spolupracovat se zahraničním poskytovatelem znalostí, se mohou přihlásit o tzv. CENTROPE_TT voucher. Pro celý region Centrope je k dispozici 50 voucherů, jihomoravští podnikatelé získají 10 z nich v celkové hodnotě 50 tis. Eur. Voucher slouží k nákupu výzkumných služeb od poskytovatele znalostí, které posílí konkurenceschopnost podniku – například vývoj produktu, prototyping, studie proveditelnosti, testování a měření apod. Žádosti jsou prostřednictvím národních kontaktních bodů předány schvalovacímu výboru k posouzení a rozhodnutí o příjemcích voucherů. Zakázka musí být realizovaná do šesti měsíců od podpisu trojstranné smlouvy.

Implikace: Výhodou internacionalizačních voucherů je dostupnost nejlepší možné expertízy bez ohledu na hranice. Partnerské regiony se navíc seznamují se systémem spolupráce, který dosud nepoužívaly (sítě zprostředkující znalosti). Pozitivum představuje usnadnění přístupu MSP k individuálním a rychlým konzultačním službám prostřednictvím kontaktních bodů. Negativem využití pravidel již existujících regionálních schémat je ne zcela standardizovaná implementační procedura. O konceptech navíc v zúčastněných regionech panuje jen slabé povědomí a mají krátký časový horizont. Problém může nastat rovněž s financováním cestovních nákladů a překladatelských služeb.

Velká Británie – Innovation Voucher¹⁶

Inovační vouchery jsou v Británii rozšířeným schématem podpory. Dostupné jsou zejména na lokální úrovni, nejčastěji prostřednictvím jednotlivých univerzit. Inspiraci lze však čerpat i z aktivit na národní úrovni. Technology Strategy Board se vedle zprostředkování informací o lokálních iniciativách stará o implementaci vlastních inovačních voucherů dostupných podnikům ve čtyřech prioritních oblastech:

- Zemědělství a potravinářství patří mezi odvětví s velkým podílem MSP, zároveň zde existuje velký tlak na zajištění budoucí poptávky a splnění očekávání zákazníků. Tento typ voucherů je dostupný pro podniky, které přichází s inovací aplikovatelnou v lidském potravním řetězci, při produkci textilních plodin nebo plodin pro energetické užití. Příjemcem nemohou být čistě primární producenti, ale jejich VaV aktivity musí mít širší dopady v odvětví.
- Stavitelství a správa budov kladou vysoké nároky na energetickou efektivitu a udržitelnost. VaV v této oblasti úzce spolupracuje s aplikační sférou na praktických řešeních.
- Energetika, vodní hospodářství a zpracování odpadu čelí řadě výzev týkajících se bezpečnosti, dostupnosti a udržitelnosti, jejichž řešení vyžaduje nová technologická řešení. V Británii jsou přitom tyto odvětví podle řady analýz dlouhodobě podfinancované.
- Inovace využívající otevřeně přístupná data jsou rychle se rozvíjející oblastí, kde se vzhledem k relativně nízkým vstupním nákladům mohou angažovat i začínající firmy. Otevřeně dostupná data poskytují při vhodném využití významný nástroj například pro modelování ekonomického chování a řadu dalších aktivit.

¹⁵ www.centrope-tt.info

¹⁶ <https://vouchers.innovateuk.org>

Každé tři měsíce je v těchto tematických oblastech vystaveno asi 100 voucherů v hodnotě 5750 Eur. Při splnění formálních požadavků postupuje návrh do losování. Podnik může podat vždy jen jeden návrh. Opakované obdržení voucheru není přípustné.

Po registraci získá žadatel přístup do online aplikace, kde odpoví na několik otázek týkajících se podniku, projektu a potenciálního poskytovatele znalostí – čas potřebný k vyplnění formuláře by neměl přesáhnout 30 minut. V případě úspěchu následuje kontrola způsobilosti a souhlas s podmínkami, vše do 10 dní.

Implikace: Etablování regionálních/lokálních inovačních voucherů, které jsou implementovány významnými aktéry v daném inovačním systému (třetí role univerzit v praxi), národní program podpory s užším tematickým vymezením reagujícím na některé z hlavních identifikovaných problémů.

Zelené inovační vouchery

Tzv. zelené inovační vouchery (*green innovation vouchers*) mají stejné charakteristiky jako vouchery klasické, zaměřují se ale na vybrané odvětví nebo tematickou oblast s pozitivními environmentálními dopady (EC 2011a). Cílí na posílení vývoje a marketingu udržitelných technologických řešení.

Protože stimuly a bariéry pro inovace v oblasti environmentálních technologií se od ostatních odvětví liší, stejně jako polický a právní kontext, nabízí se prostor pro specifický přístup k podpoře inovací. Například sektor stavebnictví má z velké části lokální charakter – jen málo podniků má zakázky napříč regiony nebo zeměmi.

Příkladem mohou být v zahraničí zavedené programy voucherů podporující

- inovace služeb v oblasti udržitelného stavebnictví (Německo, Francie, Norsko);
- efektivitu průmyslových materiálů (Německo);
- efektivitu při využívání zdrojů, recyklaci a v odpadovém hospodářství (Německo, Francie, Velká Británie, Španělsko - Navarra a Valencie, Itálie - Lombardie);
- inovace služeb v oblasti obnovitelných zdrojů energií (Rakousko, Finsko, Francie);
- efektivitu hospodaření s vodními zdroji (Nizozemsko, Kypr, Velká Británie - Východní Anglie a Severozápad, Španělsko - Navarra).

Greenovate Europe je nezávislá expertní skupina věnující se rozvoji udržitelného byznysu prostřednictvím otevřených inovací. Greenovate ve spolupráci s Evropskou komisí připravují a testují nové podpůrné nástroje, jedním z nich jsou právě inovační vouchery.

Testování zelených voucherů na pořízení služeb v oblasti obnovitelných zdrojů energie bylo prováděno v Rakousku, Finsku a Francii v rámci projektu KIS-PIMS. Pro tento účel byl vytvořen sektorově specifický systém voucherů, kvalifikace inovačních expertů a sada inovačních nástrojů. Po rozsáhlé propagační kampani ve třech participujících zemích vyjádřilo zájem celkem 233 MSP, z nichž 97 podalo formálně přijatelnou žádost a 52 získalo voucher.

Důležitým bodem projektu bylo vytvoření nepovinného vzdělávacího schématu pro inovační experty. Kvalifikační procedura zajišťovala minimální společné know-how pro optimální využití jednotlivých nástrojů a projektové poradenství. Sada inovačních nástrojů obsahuje jak všeobecné, tak specifické metody, které dovolují expertům hodnotit podnikatelské aspekty projektů a plánovat inovace ve službách v oblasti obnovitelných zdrojů. Patří mezi ně mj.

- nástroje pro hodnocení generických rizik takto zaměřených inovačních projektů;
- sebehodnotící nástroj posilující kompetence v oblasti inovačního managementu;
- simulátor cash-flow dovolující předpovídat vlivy inovačního projektu na ekonomické ukazatele;
- manuál pro oblast práv duševního vlastnictví a právních otázek týkajících se inovací ve službách.

Podmínky schémat se ve třech hodnocených státech liší ve finančních limitech, způsobu výběru projektů nebo marketingových metodách. Rakousko například kombinuje systém voucherů vyměnitelných za služby v oblasti VaV nebo podnikové expertizy. Nástroj se ukázal být atraktivní zejména pro mikrofirmy a start-upy, pro zasažení širší skupiny by bylo nutné přehodnotit současnou maximální hodnotu voucheru 5 tis. Eur.

Finsko nabízí přizpůsobení podpory podniku. Velikost voucheru může dosáhnout až 50 tis. Eur při 75% podpoře. Přes extenzivní marketing se zájem o vouchery v první fázi zůstal za očekáváním. Jedním z důvodů byla nízká úspěšnost žadatelů přičítána neshodě v nastavení schématu a potřeb podniků. Zvláště malé podniky měly problém definovat obrysy svého inovačního projektu. Později bylo schéma upraveno a součástí balíčku se stala rovněž konzultace podnikatelského plánu.

Francie aplikovala decentralizovanou implementační proceduru, ve které hlavní roli hrály regionální kanceláře posuzující adekvátnost přijatých návrhů a závěrečné reporty. Přestože byla zapojena řada inovačních hubů nebo klastry související s obnovitelnými zdroji energie, počet přijatých žádostí zůstal za očekáváním, řada návrhů nesplnila formální kritéria způsobilosti.

Příklad využití zelených inovačních voucherů ve stavebnictví

Projekt Greening the construction sector financovaný Evropskou komisí v Rámcovém programu pro konkurenceschopnost a inovace si klade za cíl navrhnout, implementovat a testovat nová schémata, která podpoří inovační aktivity MSP ve stavebnictví.

Stavebnictví bylo strategií Evropa 2020 označené za sektor, který se má klíčovým způsobem podílet na snižování emisí CO₂. Přestože zde existuje velký potenciál pro zvyšování udržitelnosti využívaných technologií, podniky naráží na četné překážky, které omezují jejich inovační kapacity. Sektor zůstává tradiční, ustrnutý ve tradičních pracovních postupech a technologiích. Přitom znalosti potřebné pro inovace existují. Ve stavebnictví historicky převažují technologické inovace, současný trendem je ale zdůrazňování významu inovací ve službách, které tvoří prvky životního cyklu budovy.

Partnerské země (Francie, Norsko, Německo) proto připravily podpůrná schémata v podobě zelených inovačních voucherů. Ty byly ve Francii vyhlášeny prostřednictvím inovační agentury OSEO. Pro zvýšení informovanosti MSP byly partnery projektu organizovány pravidelné semináře. Příjemce mohl být podnik do 2 tis. zaměstnanců (očekávána byla hlavně účast firem do 10 zaměstnanců), který podá pouze jedinou žádost o voucher v hodnotě max. 15 tis. Eur. Polovina z hodnoty voucheru je zaplacená předem, druhá polovina po předání reportu konzultantem. Specifikem francouzského modelu je kombinace podpory inovací ve službách a inovací technických.

V Norsku je obdobné schéma rozděleno do dvou stupňů s tím, že příjemce musí projít oběma – hodnota technické expertízy může dosahovat až 7 500 Eur, stejné množství prostředků pak firma může využít pro přípravu a konzultace podnikatelského plánu. Získání externích znalostí je podmíněno 50% spolufinancováním projektu. Současně s otevřením veřejné výzvy se koná půldenní informační seminář pro MSP, samotné žádosti jsou pak vkládány prostřednictvím elektronické aplikace na webových stránkách Norské inovační agentury (IN). V horizontu 15 – 30 dní pak žadatel obdrží vyrozumění. MSP si samy navrhuji externího experta. Projekty jsou monitorovány odpovědným manažerem z IN. Jako důležitá se ukazuje spolupráce konzultantů a profesních organizací. Ty totiž poskytují přístup k MSP a partnera při propagaci voucherů. Pro rozšíření poptávky po inovačních řešeních je zásadní rovněž kombinování voucherů se zadáváním veřejných zakázek prostřednictvím státní agentury (zhotovitel prostřednictvím voucherů získá chybějící expertízu, která je vyžadována zadavatelem).

Německo při zavedení voucherů využívá modulární přístup – podmínku pro získání voucheru tvoří participace na seminářích (obecném a úzce profilovaném) věnovaných trendům v environmentálních technologiích a podstatě samotných voucherů. Kontinuální výzva po dobu 18 měsíců umožňovala požádat o podporu do výše 20 tis. Eur s nutností stejně vysoké spoluúčasti odpovědné kanceláři, která po kontrole formálních kritérií předala projekt k expertnímu zhodnocení. MSP je následně zprostředkován kontakt na vhodného konzultanta.

Zelené vouchery mohou být financovány přímo z regionálních nebo státního rozpočtu, prostřednictvím specifických fondů (např. Německý klimatický fond) nebo za účasti zdrojů EU. Evropská komise ve svém sdělení Přínos regionální politiky k udržitelnému růstu v rámci strategie Evropa 2020 (EC 2011b) nabádá k investicím do udržitelného růstu se specifickým zaměřením na energickou efektivitu a obnovitelné zdroje energie. Prostředky ERDF mohou být nyní použity také při rezidenční výstavbě, nikoliv pouze u veřejných a komerčních staveb.

Inovační vouchery mohou být v kontextu strukturálních fondů vhodně využity jako mechanismus pro doručení finanční podpory, a to zejména dvou typů akcí:

- auditní vouchery – prověření efektivity stávajících řešení a identifikace oblastí pro intervenci v podobě nového řešení;
- vouchery na rozšíření odbornosti – zástupci MSP mohou získat schopnosti připravovat a aplikovat inovační řešení v předmětném oboru.

Nabízí se také využití dvoustupňového modelu, kdy první voucher přispívá na provedení energetického auditu a druhý na přípravu vhodných opatření.

O 5: Příklady využití zelených voucherů ve stavebnictví

 Francie	<ul style="list-style-type: none"> • kontinuální výzva po dobu 1 roku • periodicky organizovaný tréninkový seminář • třístránková žádost na webu • 50% příspěvek, max. 15 tis. Eur • 4 kritéria pro MSP • kombinace inovace ve službách a technologické inovace
 Norsko	<ul style="list-style-type: none"> • kontinuální dvouletá výzva • vstupní seminář pro žadatele • elektronická aplikace • 50% příspěvek, max. 15 tis. Eur • dva stupně - technologická a byznys expertíza • výběrová komise, monitoring projektu manažerem • kombinace s veřejnými zakázkami
 Německo	<ul style="list-style-type: none"> • kontinuální výzva po dobu 18 měsíců • modulární charakter - odborné semináře podmínkou • 50% příspěvek, max. 20 tis. Eur • kontrola formálních kritérií a externí hodnocení • definování milníků, report o implementaci znalostí • realizace projektu do 6 měsíců

Pozn.: rozšířené informace v textu
 Zdroj: upraveno dle EC 2011a

Implikace: Doplnit všeobecná podpůrná schémata o sektorově vymezená opatření, přitom spolupracovat s profesními organizacemi, které díky své rozsáhlé síti a kontaktům mohou významně zvětšit dosah opatření. Rozšiřovat povědomí o přínosech inovačních řešení mezi koncovými uživateli a zprostředkovaně tak vytvářet motivaci pro MSP, aby investovaly do inovací. Budovat střednědobé vztahy mezi příjemci a konzultanty s pomocí modulárního přístupu, které pomohou rozšiřovat úvodní povědomí a schopnosti úspěšně implementovat inovační projekt. Zapojit zadavatele veřejných zakázek a důležité privátní hráče v oboru a posílit tak cílenou poptávku po inovačních řešeních.

4 Inovační vouchery v Česku

V Česku je podpora spolupráce MSP a znalostních institucí formou inovačních voucherů populární, omezuje se ovšem pouze na regionální, případně lokální úroveň - inovační vouchery se v minulosti objevily v sedmi krajích, další jejich zavedení intenzivně připravují. Obdobně jako v zahraničí se jednotlivá schémata v dílčích charakteristikách liší v závislosti na podmínkách a preferovaných cílech. Vždy se však jedná o iniciativu regionálních nebo městských samospráv bez přispění centrálních orgánů.

Na národní úrovni je doporučení zařadit vouchery mezi využívané nástroje obsahem hodnoceného opatření NP VaVaI (A 4-7: Podporovat spolupráci MSP s výzkumnými organizacemi poskytováním poukázek na realizaci společného VaVaI v gesci TA ČR) a obdobně vyznívajícího opatření Národní inovační strategie (Podpořit vznik inovačních poukázek pro MSP, které budou určeny na úhradu nákladů spojených s inovací produktu nebo služby v gesci MŠMT).

TA ČR možnost realizace opatření A 4-7 NP VaVaI opakovaně diskutovala¹⁷, proběhla rovněž jednání se zástupci MŠMT o možné spolupráci. Výsledné stanovisko vycházející z právního rozboru, který si nechal zpracovat Královéhradecký kraj, se v zápisech ze zasedání předsednictva neobjevuje. Je uvedeno, že pokud bude rozšířena nepřímá podpora o možnost odečítat si náklady na nakupované služby v oblasti VaVaI, je příprava takového programu nadbytečná, a to i vzhledem k výrazným omezením rozpočtu na VaVaI. Některé státy (např. Nizozemsko) navíc již od tohoto typu podpory ustupují pro jeho nízkou transitivity (kapitola 2.1). V případě MŠMT nejsou informace o eventuelních krocích v přípravě inovačních voucherů na národní úrovni dostupné.

Hodnotit je tedy možné pouze zkušenosti s implementací inovačních voucherů v jednotlivých regionech. Základní kroky v tomto směru byly učiněny již ve dřívější studii Technologického centra AV ČR (Žížalová, Vanžura 2011), kde jsou vyjmenovány hlavní faktory úspěchu programu identifikované při rozhovorech s jednotlivými poskytovateli a přínosy pro jednotlivé aktéry - podniky, znalostní instituce a financující subjekt.

Pozornost je tedy dále soustředěna především na doplnění údajů o dosud realizovaných opatřeních, na diskusi rozdílů v nastavení podpory v jednotlivých krajích a možných implikací pro přípravu inovačních voucherů na centrální úrovni.

4.1 Brno (Jihomoravský kraj)

Brno může být označen za průkopníka využití inovačních voucherů v Česku. Jihomoravské inovační centrum (JIC) v roli implementační agentury vyhlásilo první výzvu již v roce 2009 a od té doby ji kontinuálně obnovuje. Statutární město Brno financuje vouchery v hodnotě max. 150 tis. Kč, které při současných podmínkách pokrývají 75 % způsobilých výdajů na pořízené služby (při pilotním výzvě dosahovala podpora až 100 % způsobilých nákladů).

Specifikum voucherů v Brně spočívá ve vymezení poskytovatelů znalostí a příjemců z řad firem. Příjemcem voucheru se může stát obchodní společnost se sídlem v Česku, ale i obdobná právnická osoba¹⁸ založená za účelem podnikání se sídlem v zahraničí¹⁹. Poskytovateli znalostí jsou subjekty, které mají výzkumné kapacity na území města Brna a které s implementační agenturou uzavřou rámcovou smlouvu o participaci na projektu. Důvodem takového nastavení je koncentrace institucí vytvářejí atraktivní znalostní základnu a snaha města se tímto směrem dále profilovat.

Brněnské schéma se stalo předlohou pro obdobné nástroje v dalších regionech Česka především díky zkušenostem s implementací a celkovou propracovaností nástroje. Zájemci totiž k dispozici

¹⁷ viz zápisy z jednání předsednictva TA ČR č. 9, 25, 45, 49, 51, 103 a 105

¹⁸ fyzické osoby byly ze způsobilých příjemců vyloučeny pro podezření na možné vyvádění peněz z univerzit

¹⁹ vzhledem k velikosti voucheru není nástroj pro zahraniční podnikatele příliš lukrativní – v poslední výzvě na ně připadlo asi 10 % žádostí

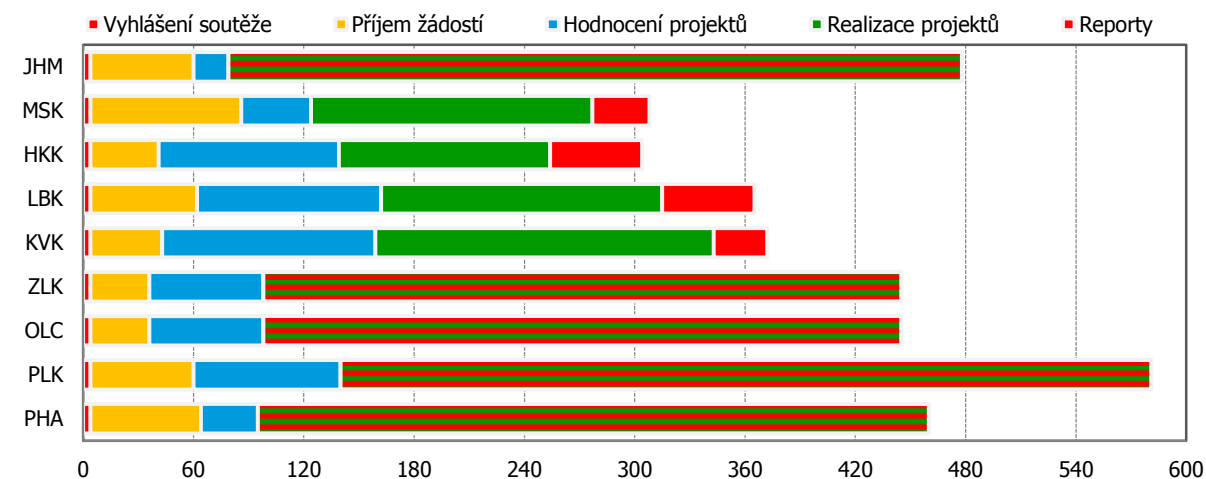
specializovanou webovou stránku, která přehledně poskytuje všechny důležité informace - detaily aktuální výzvy, podrobný projektový manuál, databázi poskytovatelů znalostí (Brno Research Navigator²⁰), online formulář pro vyplnění žádosti, případové studie realizovaných voucherů a dokonce výsledky interim hodnocení programu. Zájem o schéma je kontinuálně posilován propagací programu při akcích JIC a partnerských subjektů. Výběr podpořených projektů formou losování je typickým příkladem, jak je možné vouchery zviditelnit. Na veřejné akci konané při příležitosti losování jsou mj. vyhlašovány i tři nejnovativnější projekty vybrané odbornou komisí.

Schéma si zachovává maximální přívětivost pro žadatele²¹, ta je posílená i časovým rozvržením jednotlivých fází programu (obr. 6). Doba pro příjem žádostí (2 měsíce) poskytuje dostatečný prostor pro její přípravu, stejná situace platí i pro realizaci projektu (12 měsíců). Naopak hodnocení způsobilosti projektu a výběr příjemců formou losování trvá pouhých 19 dnů. Přímocí brněnských inovačních voucherů je dovolena skutečnost, že podpora není podnikům poskytována dle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů.

Vypracované právní analýzy neposkytují jednoznačný závěr o tom, zda se implementace inovačních voucherů musí řídit dle zákona č. 130/2002 Sb. Respektování uvedeného zákona totiž neguje řadu z výhod tohoto formátu podpory, neboť vnáší do implementace povinnost respektovat definovaný formát vypracování zadávací dokumentace, veřejné soutěže (soutěžní lhůta nesmí být kratší než 36 kalendářních dnů) a hodnocení projektů (nejméně dva oponentské posudky jako podklad pro hodnocení návrhu projektu odborným poradním orgánem). Proces implementace se tak stává zdoluhavějším a administrativně náročnějším, nehledě na to, že objem rozdělované podpory je řádově nižší než ve většině jiných veřejných soutěžích.

Inovační vouchery jsou formou veřejné podpory, ta je nepřipustná, pokud narušuje podmínky hospodářské soutěže. Vzhledem k velikosti podpory (rozsah podpory max. 200 tis. Eur za období 3 po sobě jdoucích let) lze využít výjimku de minimis v souladu s uvedeným nařízením Evropské komise²², podpora tedy může dosahovat až do výše 100 % způsobilých nákladů. Zákon č. 130/2002 Sb. se vztahuje na jakoukoli podporu VaVaI z veřejných zdrojů v jurisdikci českého práva - neomezuje se pouze na uchazeče z řad výzkumných institucí, ale vztahuje se také na právnické osoby nebo fyzická osoby, která se uchází o poskytnutí podpory VaVaI (§ 2 odst. 2 písm. b).

O 6: Časový harmonogram implementace voucherů v jednotlivých regionech

Pozn.: počet dní pro fáze vymezené v zadávací dokumentaci, rozšířené informace v textu

Zdroj: jednotlivé implementační orgány

²⁰ <http://www.risjmk.cz/en/brno-research/top-research-teams-brno-research-navigator/>

²¹ dle údajů JIC třetina firem nestráví na administrativní přípravě žádosti více než jeden člověkodenní

²² nařízení Evropské komise č. 1998/2006

Pokud inovační vouchery slouží k podpoře VaVaI, uplatní se na takovouto podporu zákon č. 130/2002 Sb., a proto i udělování podpory bude nutné realizovat formou veřejné soutěže ve VaVaI. V případě inovačních voucherů přicházejí v úvahu i jiné režimy, například podpora na poradenské služby a podpůrné služby v oblasti inovací²³. Právě této variantnosti ve výkladu právních náležitostí inovačních voucherů využívá JIC a volí přímočařejší formu implementace.

U žádostí o JIC inovační vouchery je hodnocena jejich formální a věcná způsobilost. V případě, že počet způsobilých žádostí převyší počet dostupných voucherů, proběhne výsledný výběr příjemců voucherů náhodně - formou veřejného losování za přítomnosti notáře. Po realizaci zakázky podá příjemce voucheru implementační agentuře žádost o proplacení dotace. V případě, že příjemce získal inovační voucher již v minulosti a implementační agentura již akceptovala jeho žádost o proplacení dotace, dotace pokryje 50 % ceny realizované zakázky. Minimální hodnota zakázky specifikované v nabídce poskytnutí znalosti činí 75 tis. Kč bez DPH.

Všechny zúčastněné subjekty se zavazují na vyžádání implementační agentuře poskytnout informace potřebné pro provedení evaluace přínosů inovačních voucherů. Tyto informace budou sloužit jako podklad pro evaluaci přínosu projektu.

Výzva, která bude otevřena v březnu 2012 je již pátou v pořadí - základní údaje k dřívějším výzvám uvádí tabulka 1. Z ní je rovněž patrný konstantně vysoký počet přijatých žádostí, který třikrát až pětkrát převyšuje počet množství rozdělených voucherů. Přitom množství alokovaných prostředků se řadí mezi nejvyšší mezi kraji (obr. 7). O atraktivitě nástroje pro potenciální příjemce svědčí i fakt, že zájem neklesá ani při postupném zvyšování míry spolufinancování a snižování objemu prostředků (celkově i pro jednotlivé projekty). Okruh způsobilých žadatelů byl v roce 2011 rozšířen i o zahraniční firmy. Jejich podíl se však pohybuje do 10 %, většina žadatelů se ve všech výzvách rekrutovala z Brna a Jihomoravského kraje. Postupně narůstá podíl firem, které o voucher žádají opakovaně (aktuálně asi třetina), přestože podmínky v tomto případě vyžadují 50% spolufinancování projektu.

JIC nově nabízí pro zájemce o inovační voucher konzultace v oblasti inovací zdarma. Postupem času se rozšiřuje i počet poskytovatelů znalostí - do pilotní výzvy byly zapojeny čtyři brněnské vysoké školy, nyní je k dispozici 12 znalostních institucí, včetně center excelence nově budovaných s přispěním Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI). Program si totiž klade za cíl také podpořit ekonomickou udržitelnost investic OP VaVpI do Brna a tím maximalizovat jejich dlouhodobý přínos pro společnost. Mezi poskytovateli získává stále silnější pozici Vysoké učení technické na úkor Masarykovy univerzity. Firmy přitahuje hlavně unikátní měřicí vybavení, které mohou využít k testování svých výrobků – prostor se tak otevírá právě špičkovým VaVpI centřům.

T 1: JIC inovační vouchery

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí ¹	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	8/2009	5,7	199/162	5,7	36	150 tis. Kč ~ 100 % dotace
2.	4/2010	7,2	136/109	7,2	55	150 tis. Kč ~ 75 % dotace
3.	3/2011	7,2	210/180	7,2	51	5 firem ze zahraničí
4.	3/2012	4,0	180/164	4,0	43	100 tis. Kč ~ 75 % dotace
5.	3/2013	4,0				

Pozn.: 1 - Celkový počet obdržených žádostí/počet žádostí, které postoupily do slosování.

Zdroj: www.inovacnivouchery.cz

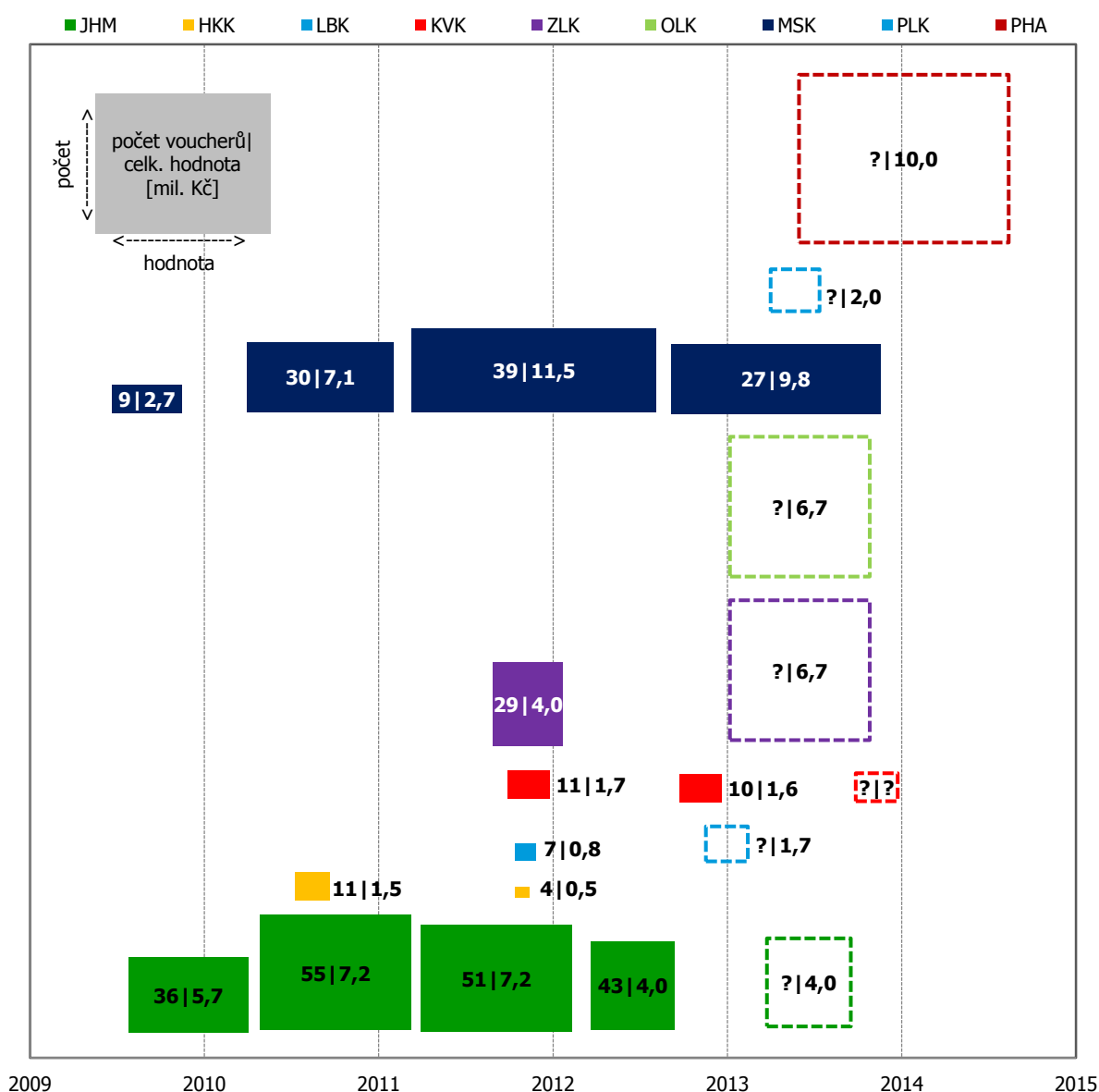
²³ více o právních souvislostech podpory formou inovačních voucherů na regionální úrovni uvádí právní analýza zpracovaná pro Královéhradecký kraj advokátní kancelář Holec, Zuska a partneři

Časový odstup od prvních realizovaných projektů inovačních voucherů dovolil JIC provést detailnější interim hodnocení přínosů programu²⁴, a to formou dotazníkového šetření mezi podniky (podpořenými i nepodpořenými) a zapojenými výzkumníky. Výsledky ukazují poměrně vysokou adicionalitu programu - jedna koruna investovaná do programu z veřejných zdrojů iniciovala pět korun investovaných firmami do výzkumné spolupráce s místními znalostními institucemi v průběhu následujících pěti let. Přispívá k tomu i skutečnost, že 48 % procent žadatelů dříve se současnými partnery z řad výzkumníků nespolečně pracovalo - 17 % z těchto nových spoluprací pokračovalo i po skončení projektu.

Za dobu fungování projektu se zapojilo 725 firem, rozděleno bylo celkem 145 voucherů. Dohromady tak Brno investovalo do spolupráce podniků a znalostních institucí více než 20 mil. Kč. Firmy k tomu přidaly ze svých rozpočtů dalších 18 mil. Kč. Pozitivní je rovněž skutečnost, že část z nepodpořených žadatelů přesto v iniciované spolupráci pokračovala. Kolik z nich v důsledku kontaktování při přípravě žádosti o inovační voucher není ovšem možné vyčíslit. Ekonomické efekty programu shrnuje obrázek 8.

O 7: Příklady využití zelených voucherů ve stavebnictví

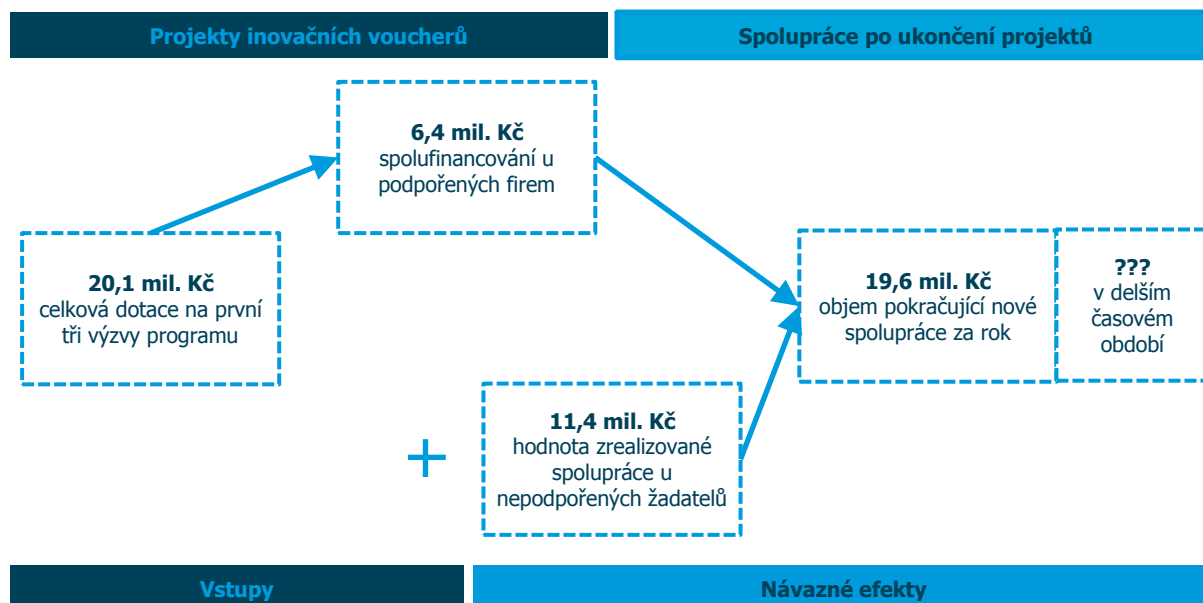

Pozn.: více informací v textu

Zdroj: jednotlivé implementační orgány

²⁴ více o výsledcích hodnocení viz http://jic.data.quonia.cz/vouchery/Evaluace_IV_SMB_2012.pdf

O 8: Ekonomické efekty JIC inovačních voucherů

Zdroj: http://jic.data.quonia.cz/vouchery/Evaluace_IV_SMB_2012.pdf

4.2 Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj již od roku 2010 rovněž vyčleňuje finanční prostředky pro firmy na aktivity v oblasti VaVaI, které realizují ve spolupráci s vysokými školami a výzkumnými organizacemi²⁵. O podporu formou inovačních voucherů mohou žádat právnické osoby, jimž znalostní instituce se sídlem v Moravskoslezském kraji na základě smlouvy poskytne službu nebo proces v oblasti VaVaI.

Vymezení způsobilých služeb je poměrně široké, příkladem mohou být

- vývoj produktu/procesu;
- testování, studie proveditelnosti;
- přístup k výzkumnému zařízení;
- analýza vhodnosti použití materiálu;
- design produktu;
- tvorba byznys plánu k inovativnímu produktu;
- posouzení ekonomického dopadu;
- analýza trhu/marketingová strategie;
- inovační/technologický audit;
- náklady na mzdy studenta, který je na projekt zaměstnán.

Nezvykle vysoká je i maximální výše dotace vyplácená z rozpočtu Moravskoslezského kraje - 400 tis. Kč (480 tis. Kč v případě, že firma zaměstná studenta vysoké školy, jež poskytuje předmětnou službu. Realizací voucherů je pověřen Odbor regionálního rozvoje a cestovního ruchu Moravskoslezského kraje.

Výše spolufinancování se liší v závislosti na velikosti podniku - malý podnik přispívá k dotaci 20 %, střední 30 % a velký 60 %²⁶. Podávat žádosti je možné dva měsíce od vyhlášení výzvy, přibližně měsíc pak trvá jejich vyhodnocení a v dalších pěti měsících musí být projekt zrealizován. Žadatel může v rámci dotačního titulu podat až tři žádosti o dotaci. Moravskoslezský kraj jako jediný umožňuje vyplacení části dotace do 30 kalendářních dnů od nabytí účinnosti smlouvy, zbývající část dotace je pak vyplacena po závěrečném vyúčtování projektu. Ostatní podmínky se v zásadě shodují s nastavením JIC inovačních voucherů. Žadatel musí dopředu předložit smlouvu se znalostní institucí,

²⁵ Agentura pro regionální rozvoj realizuje inovační strategii (navrhne programy), o implementaci voucherů se stará přímo kraj

²⁶ vzhledem k převisu poptávky se pro aktuální výzvu uvažuje o omezení způsobilých žadatelů pouze na MSP

jejímž předmětem bude poskytnutí služeb. V případě, že dojde k přetlaku žádostí, zasedá ad hoc expertní komise, která vybere příjemce, jinak jsou vouchery po splnění formálních kritérií přidělovány blokově.

Výrazný rozdíl oproti předchozímu případu spočívá v dostupnosti informací. Zcela základní údaje jsou k nalezení na webu regionální inovační strategie²⁷. Faktické podmínky podpory vychází z nastavení regionálního dotačního programu Podpora vědy a výzkumu v Moravskoslezském kraji, přesněji dotačního titulu 1 (podpora spolupráce a transferu znalostí), na nějž je vyčleněno cca 50 % z celkového objemu finančních prostředků programu. Pro potenciální zájemce je ale obtížné tyto podmínky nalézt, pokud se o možnosti žádat o inovační vouchery vůbec dozvědí. Chybí jakékoliv návody, vzory, ukázky realizovaných projektů²⁸.

T 2: Inovační vouchery v Moravskoslezském kraji

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	2010	7,2		7,2	30	
2.	2011	11,5		11,5	39	
3.	2012	9,8	58	9,8	27	

Zdroj: Agentura pro regionální rozvoj Moravskoslezského kraje

4.3 Královehradecký kraj

Královehradecký kraj vyhlásil první výzvu pro předkládání žádostí o inovační vouchery v roce 2010 prostřednictvím Regionálního inovačního fondu (RIF). Cílem RIF je shromažďovat finanční prostředky na rozvoj inovačního systému Královehradeckého kraje a podporu VaVaI. RIF má svou samostatnou kapitolu v rozpočtu kraje, zůstatek v RIF se přesouvá do dalšího roku, a čerpání prostředků proto není omezeno fiskálním rokem.

Na rozdíl od výše uvedených regionů rozděloval Královehradecký kraj vouchery pomocí veřejné soutěže ve VaVaI, tedy dle zákona 130/2002 Sb. Tento postup byl zvolen po vypracování právní analýzy o omezeních při financování VaVaI z rozpočtu kraje. Je s ním spojena nutnost respektovat pravidla, která mají své opodstatnění při rozdělování násobně vyšší podpory. V případě inovačních voucherů však dochází k časovému prodloužení a administrativní zátěži žadatele i implementační agentury, která neodpovídá výši rozdělované částky 1,5 mil. Kč a hodnotě jednotlivých voucherů do 150 tis. Kč. Doba vyhrazená pro hodnocení žádostí se tak prakticky vyrovná času pro samotnou realizaci projektů (98 vs. 115 dní), což je výrazný rozdíl oproti JIC inovačním voucherům (obr. 6). Komplikace přinášela i povinnost zápisu programu do Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací, který není přizpůsoben pro regionální nástroje. Proces implementace inovačních voucherů a s ním spojené podmínky jsou detailně popsány v Zásadách pro čerpání z RIF Královehradeckého kraje²⁹ a v zadávací dokumentaci jednotlivých výzev³⁰.

Vouchery rozdělované Královehradeckým krajem kryjí 100 % ceny pořízených služeb do max. hodnoty 150 tis. Kč. Celkový objem prostředků byl však nízký - v první výzvě bylo 1,5 mil. Kč rozděleno mezi 11 projektů, ve druhé 0,5 mil. Kč mezi 4 projekty. Kraj poté od této formy podpory odstoupil z nutnosti alokovat prostředky na jiné aktivity. Neobvyklá situace nastala v druhé výzvě, kdy byly doručeny pouze čtyři návrhy projektů (všechny byly posléze financovány), z nichž tři obdržely vouchery již v předchozí výzvě. Tento fakt je možné hodnotit ze dvou hledisek - pozitivní je opakovaný zájem příjemců spolupracovat se znalostními institucemi, na druhou stranu se ale takto popírá iniciační úloha voucherů, které mají sloužit primárně k navázání prvotních kontaktů. Pro rok 2013 je v rozpočtu RIF 5 mil. Kč, které by měly být využity také na inovační vouchery.

²⁷ <http://www.rismask.cz/cz/moznosti-financovani-inovaci/12-pro-podniky.html#par4>

²⁸ podmínky dotačního programu viz http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/uredni_deska/podminky-dotacniho-programu-podpora-vedy-a-vyzkumu-v-moravskoslezskem-kraji-2012-21709/

²⁹ http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/RIF_KHK_Zasady_cerpani.pdf

³⁰ <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rif/vyhlasi-verejne-souteze--inovacni-vouchery-2011---48280/>

Ojedinelým krokem bylo navázání spolupráce dvou krajů³¹ - Královehradeckého a Libereckého - při implementaci inovačních voucherů v roce 2011. Důvodem pro tento krok byla omezené nabídky znalostních institucí v obou krajích, které jsou k sobě do značné míry komplementární. V podmínkách podpory, které byly v obou krajích shodné (lišila se pouze celková alokace) byly mezi poskytovatele zařazeny instituce z obou krajů. MSP tedy žádaly o podporu ve svém kraji, využívat mohly ale služby od poskytovatele z kraje druhého.

Při zavádění voucherů v Královehradeckém kraji odpovědné osoby museli překonat úvodní nedůvěru představitelů kraje - podpora inovací u soukromých podniků nebyla považována za úlohu kraje. Při srovnání nástrojů je také nutné uvážit rozdílnou rozvinutost regionálních inovačních systémů – nižší počet firem věnujících se VaV, ale také chybějící zkušenosti poskytovatelů znalostí s komerční činností (např. full cost financováním). Pouze třetina voucherů sloužila i inovaci produktu nebo procesu, předmětem většiny poptávek byly studie proveditelnosti nebo marketingové inovace. Přínosem voucherů v Královehradeckém kraji je tedy především započítání seznamování firem a výzkumných organizací.

T 3: Inovační vouchery v Královehradeckém kraji

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	7/2010	1,5	11	2,8	11	
2.	11/2011	0,5	4	7,2	4	společně s Libereckým krajem

Zdroj: <http://rif.kr-kralovehradecky.cz>

4.4 Liberecký kraj

Liberecký kraj v roce 2011 navázal na zkušenosti kraje Královehradeckého a společně připravily dvě totožné výzvy lišící se pouze v objemu alokovaných prostředků - v Libereckém kraji bylo rozděleno mezi 7 příjemců celkem 0,8 mil. Kč. I zde existovala v úvodu určitá rezervovanost - politici měli pocit, že by krajem měly být podporovány pouze neziskové oblasti. Nyní je však podpora konkurenceschopnosti firem přijímána kladně. Kraj se po výsledcích pilotní výzvy rozhodl v této formě podpory pokračovat, v roce 2012 alokoval na tuto aktivitu 1,7 mil. Kč a rozšířil okruh poskytovatelů znalostí na způsobilé instituce z celého Česka. Zvýšena byla rovněž maximální hodnota voucheru, a to na 300 tis. Kč. I proto zájem v aktuální výzvě téměř trojnásobně překročil alokaci. Dle vyjádření expertů je však důsledkem větších voucherů částečné „nafouknutí“ ceny dodaných služeb a reálný růst objemu poskytnutých znalostí tedy zvýšení částky zcela neodpovídá.

Implementace voucherů formou veřejné soutěže ve VaVaI v souladu se zákonem 130/2002 Sb. s sebou přináší zvýšenou administrativu a delší termíny pro hodnocení žádostí, obdobně jako v Královehradeckém kraji. V současné výzvě je mírně prodloužena doba realizace projektu, která nesmí přesáhnout 5 měsíců. Zdrojem, ze kterého jsou prostředky na podporu VaVaI v Libereckém kraji vypláceny, je Regionální inovační program založený usnesením zastupitelstva a financovaný z Grantového fondu Libereckého kraje. Určitou formu mikroregionální politiky představuje zařazení hodnotícího kritéria, které bonifikuje projekty z hospodářsky slabých oblastí kraje. V současné době probíhá hodnocení návrhů projektů v druhé veřejné soutěži, vybraní příjemci budou známi nejdéle na konci měsíce března. Návrh rozpočet pro rok 2013 vymezuje pro Regionální inovační program prostředky ve výši 3 mil. Kč, což indikuje, že počet nabídnutých voucherů v tomto roce znovu naroste.

T 4: Inovační vouchery v Libereckém kraji

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	11/2011	0,8	9	0,9	7	s Královehradeckým krajem
2.	12/2012	1,7	19			rozšíření poskytovatelů na celou ČR
3.	2013	3,0				

Zdroj: <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page3741/rok-2012/28-regionalni-inovacni-program>

³¹ osloven byl rovněž Pardubický kraj, který ale neprojevil o spolupráci zájem

4.5 Karlovarský kraj

Karlovarský kraj je po Královéhradeckém a Libereckém třetím, který při implementaci inovačních voucherů postupuje podle zákona 130/2002 Sb. V roce 2011 zde vznikl Program rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje, z kterého jsou formou veřejné soutěže ve VaVaI prostředky mezi příjemce voucherů rozdělovány.

Pravidla jsou v zásadě totožná s dvěma výše popsány příklady. Veřejnou soutěž ve VaVaI organizuje Karlovarská agentura rozvoje podnikání. Podniky mohou využívat služeb poskytovatelů znalostí se sídlem kdekoli v Česku. Výše alokovaných prostředků dosahuje v aktuální výzvě 2 mil. Kč (včetně technické pomoci). Výše dotace na jeden projekt se může pohybovat mezi 10 a 170 tis. Kč s tím, že po MSP není vyžadováno spolufinancování, pro velké podniky kryje dotace pouze 50 % nákladů projektu. Nutnost realizace voucherů v jednom kalendářním roce (musí být vyúčtovány v rozpočtu kraje) komplikuje harmonogram implementace - příprava nástroje probíhá těsně před Vánoci, realizace projektů se kryje s obdobím letních prázdnin, kdy vysoké školy fungují v omezeném provozu.

Do soutěže vyhlášené v roce 2011 se přihlásilo celkem 11 uchazečů, z nichž všichni obdrželi vouchery v celkové hodnotě 1,7 mil. Kč. Zaměřením se jednalo především o podniky z oboru stavebnictví, anorganické chemie a zpracování materiálů. Nejčastějším poskytovatelem znalostí je Vysoké učení technické v Brně. V poslední výzvě z roku 2012 bylo hodnoceno 19 návrhů, čtyři byly odmítnuty vzhledem k formálním nedostatkům. Výše alokace umožňuje podpořit asi deset projektů zhruba ve stejné hodnotě. Konečný seznam příjemců bude znám koncem měsíce dubna. Oproti první výzvě se častěji objevují projekty z oboru strojírenství, více se prosazuje také Západočeská univerzita v Plzni. Osvědčil se rovněž způsob marketingu voucherů, kdy jsou osloveni jednotliví poskytovatelé a ti si zmapují/osloví potenciální příjemce. Vzhledem k dosavadním pozitivním ohlasům se počítá s pokračováním této formy podpory i v následujícím období, uvažuje se o zacílení na firmy ve vědeckotechnickém parku a vyřazení některých položek (nižších stupňů inovace) z uznatelných nákladů.

T 5: Inovační vouchery v Karlovarském kraji

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí ¹	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	11/2011	1,7	11/11	1,7	11	
2.	11/2012	1,7	19/15	1,7	10	

Pozn.: 1 - Celkový počet obdržených žádostí/počet žádostí, které prošly formální kontrolou.

Zdroj: Karlovarský kraj

4.6 Zlínský kraj

Projekt Inovační vouchery ve Zlínském kraji – II. etapa byl připraven Zlínským krajem ve spolupráci s Úřadem regionální rady ROP Střední Morava a Technologickým inovačním centrem. Podporována je prvotní spolupráce MSP s pracovištěm vysoké školy na definovaném typu služby pro konkrétní inovaci produktu, posílení konkurenceschopnosti nebo získání nových trhů.

Žádat o inovační voucher mohou MSP ze Zlínského kraje, mezi partnerské poskytovatele služeb patří šest vysokých škol ze Zlínského, Moravskoslezského, Olomouckého a Jihomoravského kraje. Výsledky spolupráce s využitím inovačního voucheru musí směřovat do Zlínského kraje.

Nastavení co nejjednodušších úkonů při implementaci je limitováno podmínkami poskytování prostředků ze strukturálních fondů, neboť zlínské schéma je (společně s inovačními vouchery v Olomouckém kraji) spolufinancováno z Regionálního operačního programu Střední Morava³². Důsledkem toho je mezi inovačními vouchery v Česku ojedinělé oborové omezení - nezpůsobilé jsou podniky z ocelářského průmyslu, průmyslu výroby syntetických vláken a některých odvětví

³² jedná se o projekt, který realizuje Zlínský kraj, náklady související s administrací jsou financovány v rámci technické pomoci.

zpracovatelského průmyslu. Vouchery musí být také spojeny s konkrétní inovací, se kterou firma přichází na trh.

Využití prostředků z ROP Střední Morava bylo umožněno dodatečnou úpravou operačního programu³³, která spočívala v přesunu prostředků z prioritních os s nízkou mírou čerpání. Posílena tak byla alokace pro cíl Rozvoj finančních nástrojů a pilotní projekty. Specificky dle podmínek ROP Střední Morava poté bylo nutné upravit podmínky implementace voucherů, ty proto nejsou jednoduše přenositelné do jiných programů využívajících prostředky EU. Některé zkušenosti však mohou být využity při přípravě operačních programů pro nové programovací období 2014 - 2020.

Cena poptávaných služeb se musí pohybovat mezi 79 a 199 tis. Kč, z čehož 75 % je kryto voucherem (maximálně tedy 149 tis. Kč), zbylých 25 % tvoří vlastní zdroje žadatele. Doložení konkrétní nabídky spolupráce (posléze ustavená smlouvou o dílo) tvoří přílohu žádosti o inovační voucher. Úspěšný žadatel je vyzván k podpisu trojstranné smlouvy o spolupráci s krajem a řídicím orgánem ROP Střední Morava. Proplacení inovačního voucheru probíhá ex post po doložení úhrady zakázky z účtu podnikatele. Klíčovým nástrojem komunikace a zdrojem všech podstatných informací je kvalitně uživatelsky i obsahově zpracovaný web www.objevtesmer.cz.

Mezi služby, na které je možné voucher uplatnit, patří

- definice parametrů a analýza vhodnosti použití materiálů či komponent;
- přístup k výzkumnému zařízení a testování, měření vlastností produktu či výrobního zařízení, měření vlivů působících na fungování produktu či výrobního zařízení;
- návrh/vytvoření prototypu, funkčního vzorku či aplikace produktu (výrobního zařízení pro tento produkt);
- rozpracování/navržení designu produktu či výrobního zařízení;
- analýza trhu/marketingová strategie - ve vazbě na inovaci konkrétního produktu;
- inovační / technologický audit - ve vazbě na inovaci konkrétního produktu;
- optimalizace operačních procesů - ve vazbě na inovaci konkrétního produktu.

V současnosti Zlínský kraj realizuje druhou etapu projektu inovačních voucherů. V první etapě, která byla vyhlášena v říjnu 2011, byla rozdělena podpora 4 mil. Kč mezi 29 žadatelů (při třetinové míře spolufinancování). Pro výzvu vyhlášenou v lednu letošního roku je k dispozici 6,7 mil. Kč, může být tedy poskytnuto minimálně 44 voucherů. Nově došlo ke zjednodušení online formuláře s kontextovou nápovědou (předpoklad méně nesprávně podaných žádostí), zohlednění pořadí odevzdaných žádostí hraje roli (princip *first come, first serve*) a prodloužení doby na realizaci spolupráce. Úspěšní žadatelé z první etapy mohou získat inovační voucher pouze na spolupráci s jinou znalostní institucí. Největší poptávka je přirozeně po službách Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Omezené zkušenosti s obdobnými nástroji však způsobují i relativně vyšší podíl chybných žádostí, než je tomu u brněnských vysokých škol.

Zpětná vazba, kterou má kraj k dispozici, ukazuje velmi pozitivní hodnocení průběhu spolupráce, dosažení výstupů i využitelnosti inovačního voucheru ze strany firem³⁴. Negativní komentáře upozorňovaly na nižší flexibilitu vysokých škol, nedostatky v manažerském a projektovém řízení realizace zakázky a omezené vybavení poskytovatele z hlediska potřeb firmy. S odstupem jednoho roku bude u úspěšných žadatelů zjišťováno naplnění monitorovacího indikátoru „zvýšení poptávky po dlouhodobé spolupráci s VaV institucemi“.

Nastavení budoucí podpory je utvářeno několika faktory. Potenciál Zlínského kraje napovídá (platí však i pro další regiony), že při omezení voucherů na prvotní spolupráci nebude za několik let dostatek vhodných žadatelů. Nejasné zůstává zatím i zaměření prostředků ze strukturálních fondů pro následující programovací období. Možné náměty proto směřují na užší oborové vymezení v souladu se strategií inteligentní specializace nebo naopak rozšíření tematického směrem k rozvoji lidských zdrojů.

³³ ta byla možná díky klauzuli odkazující na podporu experimentů a pilotních aktivit na posílení regionálního inovačního systému

³⁴ viz prezentace Inovační vouchery Zlínského kraje na workshopu JIC v Brně 21. 3. 2013

T 6: Inovační vouchery ve Zlínském kraji

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	10/2011	4,4	51	4,4	29	149 tis. Kč ~ dotace 66 %
2.	1/2013	6,7	98			149 tis. Kč ~ dotace 75 %

Zdroj: <http://objevtesmer.cz>

4.7 Olomoucký kraj

Olomoucký kraj se nechal inspirovat zlínským příkladem a ve spolupráci s Řídicím orgánem ROP Střední Morava a městem Olomouc vyhlásil možnost žádat o inovační vouchery. Na projekt je celkem vyčleněno 6,7 mil. Kč, z toho 5 mil. Kč tvoří dotace z ROP Střední Morava, 1,2 mil. příspěvek Olomouckého kraje a 0,5 mil. Kč podíl statutárního města Olomouc. Olomoucký kraj je žadatelem a nositelem projektu ROP. Příjem žádostí, administrativní kontrola a schvalování žádostí je v kompetenci Úřadu Regionální rady. Sdružení OK4Inovace pomáhá zprostředkovat kontakty na podnikatele - právě zájem podniků bylo nutné při vzniku nástroje posílit adresným oslovením asi 100 firem vytipovaných v databázi magistrátu.

Mechanismus a podmínky jsou vzhledem ke společnému zdroji financování totožné se Zlínským krajem. Širší je okruh poskytovatelů znalostí, se kterými Olomoucký kraj uzavřel memorandum o spolupráci (12 vysokých škol z Česka). V rámci první výzvy vyhlášené v lednu předložilo žádost celkem 47 podnikatelských subjektů, příjemci voucherů budou vyhlášeni v dubnu. Žádat mohou podnikatelské subjekty bez ohledu na velikost, výsledky projektu musí směřovat do Olomouckého kraje. Největší zájem byl zaznamenán o spolupráci s Vysokým učením technickým v Brně a s odstupem také s Univerzitou Palackého v Olomouci (17 vs. 8 projektů).

T 7: Inovační vouchery v Olomouckém kraji

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	1/2013	6,7	47			149 tis. Kč ~ dotace 75 %

Zdroj: <http://www.kr-olomoucky.cz/inovacni-vouchery-cl-1090.html>

4.8 Plzeň (Plzeňský kraj)

Posledním místem, kde mohou podniky získat podporu formou inovačních voucherů, se v březnu 2013 stalo město Plzeň. Plzeňské podnikatelské vouchery ve výši min. 50 tis. a max. 150 tis. Kč jsou nabízeny MSP (dotace ve výši 75 % ceny služeb) i velkým podnikům (dotace 50 %) z celého Plzeňského kraje, a financují spolupráci s jednou ze dvou vysokých škol - Západočeskou univerzitou v Plzni nebo Lékařskou fakultou Univerzity Karlovy v Plzni.

Služby univerzit, na které lze získat dotaci, mohou zahrnovat například měření, diagnostiku, testování, zkoušky či výpočty prováděné v souvislosti s projektem vývoje nebo zavádění nového produktu do výroby. Může se jednat také o návrh aplikace nových materiálů, metod, technologických postupů nebo softwaru pro nové produkty či procesy, ale i o návrh designu nových výrobků a o další podobné služby spojené s inovačními aktivitami.

Program byl vyhlášen v jeden z nástrojů projektu Plzeňský vědeckotechnologický park II, který město realizuje v programu Prosperita (Operační program Podnikání a inovace). Plzeň tímto způsobem zajistí poskytování cenově zvýhodněných služeb vědeckotechnického parku v hodnotě celkem 2 mil. Kč. Administrací programu bylo pověřeno Podnikatelské a inovační centrum BIC Plzeň.

Plzeňský podnikatelský voucher je jednorázová dotace poskytnutá příjemci na nákup služeb od univerzity vedoucí k přenosu znalostí, které jsou pro příjemce nové. Jistou bariérou může tvořit požadavek, že příjemcem může být inovační firma, tedy firma, která již inovační aktivity realizuje.

Každý podnik je oprávněn předložit pouze jednu žádost o dotaci, kterou musí osobně doručit do BIC Plzeň. Příjem žádostí o dotaci probíhá v březnu a dubnu 2013. Dotace je poskytována v režimu de minimis. Žádost prochází administrativní a věcnou kontrolou, následně je bodována podle čtyřech základních kritérií (ideálním žadatelem je MSP sídlící v Plzni, který dosud se jmenovanými univerzitami nespolečně pracoval a jeho projekt má hodnotu 230 tis. Kč). Při shodném bodovém hodnocení jsou příjemci vybíráni losem. Předpokládaný termín pro uzavření Smlouvy o poskytnutí dotace je v červenci 2013, služby musí být poskytnuté nejdéle do září 2014.

T 8: Plzeňské podnikatelské vouchery

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	3/2013	2,0				150 tis. Kč ~ dotace 75 % / 40 %

Zdroj: <http://www.bic.cz/sluzby/podpora-spoluprace-mez-univerzitami-a-podniky/vouchery.htm>

4.9 Praha

Proces přípravy inovačních voucherů byl zahájen rovněž v hlavním městě Praze. Koncept implementace inovačních voucherů byl schválen usnesením Rady hlavního města v říjnu 2012³⁵. Definitivní podoba pravidel čeká na schválení zastupitelstvem města.

Praha platí za centrum výzkumných a inovačních aktivit v ČR. Bariérou pražského inovačního systému je ale nedostatečný přesun nových poznatků z akademické sféry k praktickému využití. Analýzy stavu malého a středního podnikání zpracovaná v roce 2010 zařadila vysoké náklady na inovace a dostupnost poradenských služeb veřejných institucí mezi čtyři nejvýznamnější bariéry vnímané MSP.

Pilotní projekt inovačních voucherů zde vzniká pod hlavičkou programu Akcelerace (program podpory podnikání na území hlavního města Prahy) zaměřeného zejména na MSP. Vouchery jsou definovány jako dotované poukázky na nákup služeb podnikateli od VaV instituce. O jejich implementaci se stará nově zřízená akciová společnost Rozvojové projekty Praha (RPRG). Formální i věcnou kontrolu přijatých žádostí hodnotí odborná komise složená z expertů.

Příjemcem voucheru mohou být podnikatelské subjekty se sídlem či provozovnou v hlavním městě bez odpovědného omezení, musí se však jednat o prvotní spolupráci s VaV institucí na daném typu aktivity. Jeden podnik může žádat právě o jeden projekt. Partnery mu mohou být všechny pražské výzkumné organizace a vysoké školy, které s RPRG podepíší memorandum o spolupráci a předají nabídkové listy s charakteristikou poskytovaných služeb. Obecným cílem je, aby na pilotní společné projekty obě strany navázaly dlouhodobým vztahem a spoluprací na náročnějších projektech.

Praha se při svém úsilí nechává inspirovat především JIC inovačními vouchery (implementace se neřídí zákonem 130/2002 Sb.). Jednotlivé termíny v rámci implementace voucherů jsou nastaveny velmi podobně jako v Brně (obr. 6), deklarován je transparentní a rychlý výběr podpořených projektů, celková administrativní jednoduchost a brzké proplacení dotace (vše s využitím online nástrojů). Prostředky na pilotní výzvu z rozpočtu hlavního města mají objem 10 mil. Kč a budou rozděleny formou 75% dotace v rozmezí 75 - 200 tis. Kč.

Vedle samotné dotace počítá rozpočet s prostředky ve výši 330 tis. Kč na přípravu opatření a 2,5 mil Kč na náklady spojené s jeho realizací.

Proces výběru příjemců voucherů se skládá ze dvou fází - formální a věcné kontroly žádosti a losování. Následně budou příjemci schválení Radou hlavního města.

³⁵ usnesení Rady hlavního města Prahy č. 1796 ze dne 30. 10. 2012 ke schválení Konceptu implementace inovačních voucherů, dostupné na http://www.praha.eu/jnp/cz/home/volene_organ/rhmp/usneseni_rady_hmp/index.html

Vymezení podporovaných aktivit je standardní, mezi nepodporované tak patří zejména

- standardní tréninkové a školicí kurzy;
- koupě softwaru;
- reklamní materiály - design a produkce (včetně tvorby webových stránek);
- standardní opakující se služby (např. auditorské služby, účetnictví, prodejní aktivity apod.);
- právní služby;
- dotační poradenství;
- stáže pro studenty;
- podpora exportu;
- nákup materiálu (který není nezbytný pro realizaci zakázky).

Vzhledem k tomu, že projekt je financován z rozpočtu města, není podmínkou stanovovat oblasti podpory kvůli dotačním pravidlům (jako ve Zlínském a Olomouckém kraji). Při pokračování programu může být ovšem stanovena preference některých odvětví v souvislosti se zapracováním konceptu *smart specialization* do aktualizované Regionální inovační strategie. Způsob preference nemusí být podle odvětví, ale např. i podle oboru, technologie apod.

V současné době probíhají informační workshopy a rozjíždí se mediální kampaň. Vyhlášení výzvy se očekává v květnu až červnu letošního roku, příjemci by měli být známí v červenci.

T 9: Inovační vouchery v Praze

Pořadí výzvy	Vyhlášení	Alokace	Počet žádostí	Přidělená dotace	Počet příjemců	Poznámka
1.	5/2013	10,0				až 200 tis. Kč ~ dotace 75 %

Zdroj: http://www.rprg.cz/projekt_akc_2.php

4.10 Kraj vysočina

Kraj Vysočina zařadil inovační vouchery na Seznam rozvojových projektů na léta 2013 - 2020, a to jako součást specifického cíle Podpora komercializace výsledků výzkumu a vývoje. Dotace bude poskytnuta znalostním institucím s pracovištěm na území kraje na realizaci VaV projektů ve spolupráci s firmami, případně na projekty smluvního výzkumu realizované na základě konkrétní poptávky firem z Česka. Znalostní instituce budou vybrány hodnotící komisí. V případě schválení žádosti získá znalostní instituce obnos 400 tis. Kč, který bude rozdělen na dva vouchery pro realizaci dvou projektů ve spolupráci s podniky a bude pokrývat max. 80 % nákladů projektu. Dle harmonogramu měl být program vyhlášen v září 2013, s alokací 2 mil. Kč, která bude rozdělena mezi 10 voucherů.

5 Závěry a doporučení

Inovační vouchery se v Česku stávají stále čtenější formou podpory spolupráce MSP se znalostními institucemi na regionální či lokální úrovni. V přípravě voucherů na národní úrovni však nebyly od vypracování první studie (Žížalová, Vanžura 2011) podniknuty žádné viditelné kroky - a to ani ze strany institucí, které odpovídají za realizaci dotčených opatření NP VaVaI (TA ČR) a Národní inovační strategie (MŠMT), ani pro vyjasnění pozice inovačních voucherů ve vztahu k dotčené legislativě (primárně zákon 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, vývoje a inovací a související předpisy). Tato studie má proto především doplňkový charakter, rozšiřuje možnosti nastavení a uplatnění inovačních voucherů s využitím zahraničních praxí a shrnuje poslední vývoj regionálních inovačních voucherů v Česku.

Tři možné varianty naplnění opatření NP VaVaI popsané v dříve zpracované studii tedy zůstávají relevantní, přičemž jako nejvýhodnější se jeví poslední z nich. V případě rozhodnutí realizovat národní program inovačních voucherů doporučujeme postupovat podle této varianty. Ta předpokládá vytvoření odlišného schématu pro podporu inovačních voucherů, než je uvedeno v NP VaVaI, které by spojovalo výše popsané výhody implementace na národní i regionální úrovni. Jednalo by se o období grantového schématu, které by mohlo využít ke spolufinancování prostředků ze strukturálních fondů (v procesu přípravy operačních programů pro období 2014 - 2020 je však třeba eliminovat některé ze současných administrativních bariér). Základem je schéma, které svým charakterem nezakládá povinnost řídit se při implementaci inovačních voucherů zákonem 130/2002 Sb. o podpoře VaV z veřejných prostředků a souvisejícími předpisy. Dovoluje tak plně využít efektu jednoduché, rychlé a flexibilní podpory pořízení externích znalostí. V rámci projektu inovačních voucherů vyhlášeném na národní úrovni by jednotlivé kraje (příjemci podpory) rozdělovaly prostředky mezi konečné uživatele (podniky). V případě hlavního města Prahy, které není způsobilým regionem pro podporu v cíli Konkurenceschopnost regionální politiky EU, by bylo třeba obdobně vyhlásit individuální schéma. Základní pravidla podpory by musely být shodné pro všechny regiony, část podmínek by však mohla být „ušita na míru“ příslušnému regionálnímu prostředí. Toto řešení ale klade vyšší nároky na koordinaci celého procesu a také související kontrolu.

Při rozhodování o vzniku inovačních voucherů na národní úrovni je třeba primárně vyhodnotit pozici nástroje mezi dalšími (stávajícími i připravovanými) opatřeními, aby nedocházelo k překryvům a nebyla snižována adicionalita této formy podpory - zejména se jedná o diskutované daňové zvýhodnění nakupovaného VaVaI. Vouchery obvykle pomáhají řešit drobné technologické problémy, představují přizpůsobivý nástroj, který může být snadno využitý jako doplněk existujících iniciativ. Vouchery musí být integrovány v systému proinovačních nástrojů, jež umožní podporu i dalších stádií rozvoje podnikání, vyvolají pákový efekt investic a zároveň zajistí prostor, v němž mohou být vouchery propagovány a distribuovány.

Rozšíření inovačních voucherů v Česku i v zahraničí demonstruje, že díky své jednoduchosti a flexibilitě může být nástroj jednoduše přizpůsoben potřebám ekonomiky. Nabízí se například sektorové nebo tematické omezení (viz zelené inovační vouchery), rozsáhlý prostor je spatřován v kombinování voucherů s existujícími sektorovými iniciativami. Tomuto kroku musí předcházet identifikace potenciálně nosných nebo perspektivních oborů, v nichž je možné rozšířit seznam způsobilých výdajů. Identifikace nosných odvětví (domén) může navázat na proces přípravy strategie inteligentní specializace.

Možností je také rozšíření územního omezení a vytvoření mezinárodních schémat. Výhody internacionalizačních voucherů (dostupnost nejlepší možné expertízy bez ohledu na hranice) mohou motivovat MSP k vytváření sítí spolupráce na mezinárodní úrovni (zejména v příhraničních regionech). Širší nabídka poskytovatelů znalostí pomáhá vnést do ekonomiky nové prvky a působí preventivně proti technologickému uzamčení (lock-in).

Design úspěšného podpůrného schématu s žádoucími atributy vyžaduje důkladnou přípravu. Pozornost musí být věnována například těmto aspektům, které posléze podmiňují jeho úspěšnost:

- Při přípravě opatření kombinovat relevantní expertní znalosti v konsorciu tvořeném financujícími subjekty, znalostními institucemi, konzultanty v oblasti podnikového poradenství a případně odborníky z dotčených odvětví.
- Při přípravě programových dokumentů pro nové programovací období EU uvažovat možnost podpory inovačních voucherů a podmínky nastavit tak, aby byl v maximální možné míře zkrácen a zjednodušen aplikační proces.
- V souladu s principem subsidiarity přenášet implementaci inovačních voucherů na veřejné agentury v regionech. Případy, kdy tento úkol plní univerzity, ukazují přílišnou zátěž pro management univerzity a nebezpečí konfliktu zájmů.
- Uzavřít výčet aktérů v inovačním cyklu zapojením zadavatelů veřejných zakázek a důležitých privátních hráčů v předmětných oborech a posílit tak cílenou poptávku po inovačních řešeních. V případě zelených technologií mohou vouchery sloužit pro financování auditu energetické efektivity. Na ty lze navázat s podporou, která zafinancuje úpravy pro dosažení definovaných standardů.
- Spolupracovat s profesními organizacemi a hospodářskou komorou, které díky své rozsáhlé síti kontaktů mohou významně zvětšit dosah opatření (network-based marketing).
- Budovat střednědobé vztahy mezi příjemci a konzultanty s pomocí modulárního přístupu, rozšiřovat úvodní povědomí a schopnosti úspěšně implementovat inovační projekt.
- Rozšiřovat povědomí o přínosech inovačních řešení mezi koncovými uživateli a zprostředkovaně tak vytvářet motivaci pro MSP, aby investovaly do inovací.
- Zvážit je třeba zejména absorpční kapacitu a potenciální adicionalitu schématu. Vouchery jsou nástrojem, který může dodat impuls latentnímu zájmu o spolupráci, svým charakterem se ale nehodí pro vysoce rozvinuté regiony, ani regiony s velmi nízkým inovačním potenciálem.
- Stabilita a předvídatelnost prostředí představuje důležitou podmínku pro koncepční rozvoj nehledě na povahu aktivit.

Při nastavení formálních aspektů žádosti, procesu hodnocení návrhů a dalších kritérií je třeba **zajistit, aby přílišná selektivita a administrativní nároky neredukovaly úspěšnost žadatelů** a vouchery tak neztratily jednu ze svých předností. Otevřenost a přívětivost schématu je možné podpořit například těmito kroky:

- Diferencovat aplikační proces, hloubku a délku posuzování žádosti dle míry podpory.
- Nastavit varianty aplikačního procesu pro různé stupně připravenosti žadatele a v odůvodněných případech při procesu asistovat.
- Zavést komplementární nástroje a možnosti návazné podpory pro příjemce první generace voucherů, kteří chtějí rozšířit předchozí spolupráci nebo v případech, kdy započatá spolupráce má potenciál vyústit v radikálnější inovace.
- Provázet vouchery s dalšími formami rozvojového financování (např. rizikovým kapitálem) a úpravou míry podpory nebo velikosti voucheru zvýhodnit subjekty, které prokazují vysoký rozvojový potenciál.
- Rozšířit dosah voucherů na business-to-business spolupráci u vytipovaných perspektivních odvětví (např. kreativní služby), v nichž ve veřejném sektoru neexistuje dostatečná praktická odbornost.
- Minimalizovat nároky na hledání vhodné expertízy a zefektivnit propojování podniků a znalostních institucí s využitím sítě kontaktních bodů, zprostředkovatelských subjektů a online nástrojů.

Přestože podpora inovačních voucherů z prostředků kraje nebo města nebyla ve všech případech zpočátku vnímána jejich zástupci jako potřebná, tento nástroj se dokázal etablovat a stal se pro místní samosprávy rovněž **marketingovým nástrojem** a příkladem uplatňování principu *smart government*.

Jedním ze zdůrazňovaných omezení jsou krátkodobé efekty voucherů. **Důsledná evaluace** musí posoudit, zda výsledkem voucherů není pouze jednorázová spolupráce a zda nechávají nezměněné dlouhodobé přístupy. Neměla by se proto omezovat pouze na adicionalitu výstupů, ale posuzovány by měly být rovněž změny přístupů MSP ke znalostní spolupráci. Dopady inovačních voucherů mohou být hodnoceny **prostřednictvím ex-post průzkumů směřovaných na krátko a dlouhodobé chování příjemců**.

Nejvhodnější formou hodnocení efektivity je **použití kontrolního vzorku**. Ten lze snadno získat v případě, že se všichni žadatelé o voucher zaváží poskytnout informace pro účely pozdější evaluace. Pokud jsou příjemci vybíráni losováním, náhodným výběrem vzniknou dvě skupiny podniků pro porovnání efektů programu.

6 Použité zdroje

Internetové stránky uvedené v poznámkách pod čarou nebo u jednotlivých grafů a tabulek.

EC (2011a): Green service innovation vouchers: Experiences from testing voucher schemes for sustainable construction service innovators. European Commission [http://www.europe-innova.eu/c/document_library/get_file?folderId=132985&name=DLFE-12612.pdf].

EC (2011b): Connecting Universities to Regional Growth: A Practical Guide. European Commission [http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/universities2011/universities2011_en.pdf].

EC (2011c): Guide to green innovation vouchers Experiences from testing vouchers for renewable energy service innovators. European Commission [http://www.europe-innova.eu/c/document_library/get_file?folderId=18087&name=DLFE-12824.pdf].

Fraunhofer ISI (2012): The Role of Universities for Regional Innovation Strategies. Regional Innovation Monitor, Thematic Paper 4. Fraunhofer ISI [<http://www.rim-europa.eu/index.cfm?q=p.file&r=1c7969e4de47ce0bf75b93e1091a9b1f>].

Technopolis (2010): Policy Instrument for Regional Innovation: Innovation Vouchers. Technopolis [http://www.technopolis-group.com/resources/downloads/Innovation_Voucher_for_OECD.pdf].

Žížalová, P.; Vanžura, J. (2011): Podporovat spolupráci MSP s výzkumnými organizacemi poskytováním poukázek (voucherů) na realizaci společného VaV. Technologické centrum AV ČR [<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=665501>].